

KRZYSZTOF R. PROKOP

Gliwice

**Z dziejów seminariów warszawskich w dawnej diecezji poznańskiej.
Biskupi oraz inni przedstawiciele znamienitych rodów doby staropolskiej
w gronie wychowanków seminarium *externum* i seminarium *internum*
Misjonarzy św. Wincentego à Paulo przy kościele Świętego Krzyża
w Warszawie
(1675/1676-1864/1865)**

From the history of the Warsaw seminaries in the former diocese of Poznań.
Bishops and other representatives of eminent families of the Old Poland period among the alumni
of the *externum* seminary and the *internum* seminary of the Missionaries of St. Vincent de Paul
at the Holy Cross Church in Warsaw (1675/1676-1864/1865)

Będąca dziś stolicą kraju Warszawa znajdowała się aż po rok 1798, to jest do momentu erygowania tam odrębnego biskupstwa¹, w granicach diecezji poznańskiej, stanowiąc w jej ramach ośrodek archidiaconatu warszawskiego (pierwotnie czerskiego)². W czasach nowożytnych, kiedy zyskała rangę „miasta rezydencjonalnego” polskich monarchów (przy zachowaniu – przynajmniej nominalnie – prerogatyw stołeczności Krakowa, który to stan – wbrew rozpowszechnionej dziś opinii o rzekomych „przenosinach” stolicy państwa w roku 1596 – trwał do końca istnienia przedrozbiorowej Rzeczypospolitej Obojga Na-

¹ B. Kumor, *Granice metropolii i diecezji polskich (966-1939)*, Lublin 1969-1971 [osobne odbicie z „Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych” 18 (1969)-23 (1971)], s. [78]-[79], [83], [204]-[207]. Także: *Szkice do dziejów archidiecezji warszawskiej*, pod red. W. Maleja, Rzym 1966; J. Wysocki, *Powstanie diecezji warszawskiej*, Leszno (koło Błonia) 1998; P. Staniewicz, *Warszawska diecezja (od 1818 archidiecezja)*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 20, Lublin 2014, kol. 240-248.

² J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2: *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, Poznań 1964, s. 35-39 (§ II.F *Granica archidiaconatu czerskiego – warszawskiego*), 297-304 (§ X.C *Archidiaconat czerski – warszawski*), 505 nn. Zob. również: S. Litak, *Atlas Kościoła łacińskiego w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVIII wieku*, Lublin 2006, passim (zwł. s. 148 nn).

rodów)³, bardziej też zaczęła być doceniana przez ordynariuszy *loci*, a więc biskupów Poznania, którzy pod koniec owego okresu włączyli jej miano do swej tytulatury, pisząc się biskupami poznańskimi i warszawskimi. Co najmniej też od czasów Stefana Wierzbowskiego rezydowali oni częściej właśnie na Mazowszu aniżeli w Wielkopolsce, co znalazło wyraz również w miejscach ich wiecznego spoczynku, spośród bowiem pasterzy Kościoła poznańskiego z lat 1663-1793 jeden tylko Teodor Kazimierz Czartoryski obrał dla siebie miejsce pochówku w świątyni katedralnej na Ostrowie Tumskim w Poznaniu, natomiast aż siedmiu kazało złożyć swe doczesne szczątki nie gdzie indziej, lecz w świątyniach Warszawy (z kolei wyżej wspomniany S. Wierzbowski w niedalekiej Górze Kalwarii, jemu zawdzięczającej swą niejako nową fundację)⁴. Czterech, mianowicie Jan Stanisław Witwicki, Stanisław Józef Hozjusz, Andrzej Stanisław Młodziejowski oraz Antoni Onufry Okęcki, spoczęło w królewskiej kolegiacie św. Jana Chrzciciela (dzisiejszej bazylice archikatedralnej), zaś trzech – Michał Bartłomiej Tarło, Piotr Tarło i Jan Joachim Tarło – w powierzonym misjonarzom św. Wincentego à Paulo kościele Świętego Krzyża przy Krakowskim Przedmieściu⁵, w którego podziemiach już wcześniej złożone zostały doczesne szczątki kardynała prymasa Michała Stefana Radziejowskiego (także ordynariusza chełmińskiego Kazimierza Szczuki, a niedługo później i sufragana łuckiego Adama Franciszka Rostkowskiego). Świątynia ta, będąca ośrodkiem utworzonej w roku 1626 parafii (w tamtejszych księgach metrykalnych napotkać można wiele wpisów odnoszących się do chrztów, ślubów oraz pogrzebów osób z najbliższego otoczenia polskich monarchów, a w tej liczbie i reprezentantów ówczesnych elit społeczno-politycznych państwa)⁶, udzieliła swego miana także funkcjonującemu obok niej – począwszy od roku 1675 – seminarium duchownemu, a ściślej rzecz ujmując – dwom tego rodzaju instytucjom, ukierunkowanym na formację i kształcenie kleru, mianowicie *Seminarium Externum* oraz *Seminarium Internum*⁷.

³ Ostatnio na ten temat: K.R. Prokop, *O stołeczności Krakowa i Warszawy w czasach nowożytnych*, „Rocznik Krakowski” 78 (2012), s. 21-40. Także: *Kraków stołeczny*, pod red. J.M. Małeckiego, Kraków 2010.

⁴ Zob. zwł.: M. Borkowska, *Dzieje Góry Kalwarii*, Kraków 2002. Również: też, *Klasztory dominikańskie w Górze Kalwarii*, Góra Kalwaria 1997.

⁵ Zwł.: *Księga pamiątkowa. Kościół Świętego Krzyża w Warszawie w trzechsetną rocznicę konsekracji 1696-1996*, pod red. T. Chachulskiego, Warszawa 1996. Także: J. Bartoszewicz, *Kościół warszawskie rzymsko-katolickie opisane pod względem historycznym*, Warszawa 1855 [reprint: Kraków-Warszawa-Struga 1989], s. 44-63; J. Łukasiewicz, *Krótki opis historyczny kościołów parochialnych, kościółków, kaplic, klasztorów, szkółek parochialnych, szpitali i innych zakładów dobroczynnych w dawnej diecezji poznańskiej*, t. 3, Poznań 1863, s. 140-143. Nadto: E. Chwalewik, *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, gabinety, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*, t. 2, Warszawa-Kraków 1927 [reprint: Kraków 1991], s. 337.

⁶ Zob.: K.R. Prokop, *Varia genealogiczne XVII-XVIII wieku ze staropolskich metryk kościelnych z Warszawy i Wołczyna*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 54 (2004), s. 153-175.

⁷ M.in.: L. Petrzyk, *Kościół Świętego Krzyża w Warszawie*, Warszawa 1920, s. 66-67 § 3 (*Seminaria*); *Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy (1625 – 17/IV –*

Wkrótce po tym bowiem, jak w latach sześćdziesiątych XVII stulecia *misjonarze znacznie rozbudowali budynki przy kościele Świętego Krzyża*, [gdzie] powstały zabudowania mieszczące szkołę i szpital, przyjęto w roku 1675 pierwszych alumnów do Seminarium Externum dla diecezji poznańskiej (seminarium diecezjalnego, które kanonicznie erygował biskup poznański Stefan Wierzbowski w 1677 r.). Uposażeniem materialnym prowadzonych seminariów były beneficja w Skułach i Wiskitkach [oraz] stałe dochody ze wsi Zamienie, Podolszynie i Jeziorki. Na utrzymanie Seminarium Externum kapituła warszawska ofiarowała dobra ziemskie Dawidy i Zgorzała. Liczbę alumnów, utrzymywanych w tym seminarium, ustalali sami misjonarze w zależności od możliwości materialnych, [jakkolwiek] niekiedy zdarzało się, że utrzymanie alumna pochodziło od zamożnej rodziny kandydata do stanu kapłańskiego. W 1676 r. misjonarze utworzyli również Seminarium Internum, kształcące i wychowujące członków Zgromadzenia Misji. Fundację tę zawdzięczali hojności królowej Marii Ludwiki Gonzagi, [zaś] w następnych latach fundusz powiększono o dochody ze wsi Podolszynie, zakupionej przez wizytatora Michała Bartłomieja Tarłę⁸, w roku 1710 promowanego na stolicę biskupią w Poznaniu i zasiadającego na niej do śmierci w dniu 15 IX 1715 r.⁹

Należy w tym miejscu przypomnieć, że dawna diecezja poznańska, do której należał także archidiakoniat warszawski, miała trzy seminaria: jedno w Poznaniu, a dwa w Warszawie, [mianowicie] przy kolegiacie (późniejszej katedrze) św. Jana, pod zarządem księży świeckich¹⁰, i misjonarskie u Świętego Krzyża, [...] ulokowane przy kolebce Zgromadzenia Księży Misjonarzy [w Polsce]. Swój początek zawdzięczało fundacji księdza Jana Raciborskiego, oficjała warszawskiego¹¹, który oddał kapitule swoje dobra ziemskie, przeznaczając dochody z nich na kształcenie ubogiej młodzieży szlacheckiej, [wszakże] kapituła, nie chcąc się tym zajmować, przeprowadziła urzędowe przelanie całej fundacji na rzecz Księży Misjonarzy – z obowiązkiem wychowywania młodzieży sposobiącej się do stanu duchownego¹², przy czym do seminarium externów przyjmowano obowiązko-

1925), oprac. zbior., Kraków 1925, s. 183nn (zwł. s. 205); S. Rospond, *Rola kościoła Św[iętego] Krzyża w Warszawie w dziejach polskiej prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy w XVII- i XVIII-wiecznej Polsce*, [w:] *Księga pamiątkowa. Kościół Świętego Krzyża w Warszawie...*, s. 36-37 § c (*Seminaria*) [całość artykułu na s. 27-40]; *Misjonarze św. Wincentego á Paulo w Polsce (1651-2001)*, t. 1: *Dzieje*, pod red. S. Rosponda, Kraków 2001, s. 60-61.

⁸ S. Rospond, *Rola kościoła Św[iętego] Krzyża w Warszawie...*, s. 36.

⁹ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 109-110; *Misjonarze św. Wincentego á Paulo w Polsce (1651-2001)*, t. 2: *Biografie*, cz. 1, pod red. J. Dukały, Kraków 2001, s. 491-495 (J. Dukała).

¹⁰ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 725-726 § F (*Seminarium duchowne w Warszawie 1683-1793*).

¹¹ Był nim w latach 1613-1625 (jw., t. 2, s. 238). Por.: L. Królik, *Kapituła kolegiacka w Warszawie do końca XVIII wieku*, Warszawa 1990, wg indeksu (zwł. s. 198 nr 185).

¹² *Księga pamiątkowa trzechsetlecia...*, s. 205. Również: J. Łukaszewicz, *Krótki opis historyczny kościołów parochialnych...*, t. 3, s. 141 (*Królowa Maria Ludwika uposażyła Księży Misjo-*

wo, na mocy kontraktu, szesnastu alumnów, później dwudziestu, wreszcie zaś, kiedy złączono z nim seminarium łowickie [1820]¹³, dwudziestu sześciu, [podczas gdy] liczba kleryków seminarium internów podlegała silnej fluktuacji. Oba te seminaria miały odrębnych dyrektorów, ale wspólnych profesorów; oba też mieściły się po lewej i prawej stronie kościoła [Świętego Krzyża, zaś] po kasacie Zgromadzenia oba przeniósł rząd rosyjski i połączył z Seminarium Świętojańskim dnia 2 I 1865 r.¹⁴

Lata 1675-1865 wyznaczają zatem *terminus a quo* oraz *terminus ante quem*, gdy chodzi o kres formacji kandydatów do stanu duchownego w dwóch „siostrzanych” seminariach, zorganizowanych i prowadzonych przy jego warszawskiej świątyni przez Zgromadzenie Księży Misjonarzy św. Wincentego á Paulo, któremu skądinąd powierzone zostały w przedrozbiorowej Rzeczypospolitej Obojga Narodów (zasadniczo jednak dopiero u schyłku jej dziejów) liczne inne instytucje kształcenia duchowieństwa¹⁵, wśród których – począwszy od roku 1781 – znajdowało się także seminarium duchowne w Poznaniu¹⁶. Pomimo wspomnianej w powyższym cytacie fizycznej bliskości, przygotowujący się w Warszawie

narzy rozmaitymi nieruchomościami w Warszawie i wsią Skuły, a kapituła warszawska darowała im wsię Dawidy i Zgorzała, które jej na inny zupełnie cel zapisał niegdyś Jan Raciborski, dziekan kapituły – pod [tym] warunkiem, aby otworzyli seminarium duchowne. Wszystkie te darowizny zatwierdziła Księżom Misjonarzom konstytucja 1678 roku). Tekst uchwały sejmowej w: *Volumina legum*, t. 5: *Ab anno 1669 ad annum 1697*, Sankt Petersburg 1860 [reprint: Warszawa 1980], s. 277-278 (*Approbacja warszawskiej y chełmińskiej fundacyi WW. Kapłanow Congregationis Missionis*).

¹³ Zob.: S. Poniatowski, *Seminarium Duchowne w Łowiczu 1700-1820*, [w:] *Wyższe Seminarium Duchowne w Łowiczu*, pod red. J. Zawitkowskiego, Łowicz 1997, s. 17-25. Również: Z. Skiełczyński, *Kształcenie duchowieństwa w Łowiczu od XV-XVIII wieku*, [w:] *Wyższe Seminarium Duchowne w Łowiczu*, tamże, s. 9-16.

¹⁴ L. Petrzyk, *Kościół Ś[więte]go Krzyża w Warszawie*, s. 67. Także: *Księga pamiątkowa trzechsetlecia...*, s. 200, 205 (ordynacje biskupie określiły liczbę alumnów na szesnaście; powiększyła się ona o sześciu, kiedy w roku 1818 [sic!], po utworzeniu metropolii warszawskiej, przeniesiono z Łowicza seminarium razem z funduszami do Świętego Krzyża) oraz 209.

¹⁵ M.in.: *Księga pamiątkowa trzechsetlecia...*, s. 183-220 (zwł. s. 199-210); J. Dukała, «*Ratio studiorum*» w seminariach diecezjalnych pod zarządkiem Księży Misjonarzy (1675-1864), „*Nasza Przeszłość*” 61 (1984), s. 149-231; tenże, *Formacja alumnów diecezjalnych przez Księży Misjonarzy w latach 1675-1864*, „*Nasza Przeszłość*” 86 (1996), s. 11-70; tenże, *Seminaria diecezjalne pod zarządkiem Zgromadzenia Księży Misjonarzy*, [w:] *Ad cleri disciplinam. Rozprawy jubileuszowe z okazji 100-lecia ITKM w Krakowie*, pod red. J. Łucyszyna i S. Rosponda, Kraków 2011, s. 13-72. Także: P.P. Gach, *Seminaria duchowne misjonarzy na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej na przełomie XVIII i XIX wieku*, [w:] *Archiva temporum testes. Źródła historyczne jako podstawa pracy badawczej*, pod red. G. Bujaka, T. Nowickiego i P. Siwickiego, Lublin 2008, s. 156-187. Por.: L. Piechnik, *Seminaria diecezjalne w Polsce prowadzone przez jezuitów od XVI do XVIII wieku*, Kraków 2001.

¹⁶ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 711-713 § D2 (*Seminarium duchowne pod zarządkiem Księży Misjonarzy 1781-1834*). Toż w: J. Nowacki, L. Piechnik, W. Hozakowski, *Dzieje Seminarium Duchownego w Poznaniu w latach 1564-1939*, Poznań 2006, s. 52-58.

do kapłaństwa *klerycy misjonarscy* [byli] *oddzieleni od alumnów eksternów; mieli inne mieszkania i swojego dyrektora*¹⁷, a tym samym chodziło o dwie odrębne społeczności, który to rozdział znalazł również odzwierciedlenie w fakcie zaprowadzenia dwóch osobnych metryk, w których rejestrowano osoby przyjmowane do odbycia formacji w jednym lub drugim spośród warszawskich seminariów misjonarskich.

Jak pisze cytowany tu Stanisław Rospond, *dzięki zachowanej księdze Catalogus seminaristarum Seminarii Internii Congregationis Missionis Domus Varsaviensis (ab anno 1676) możemy się dowiedzieć, że w latach 1676-1772 przyjęto do [tego] seminarium 902 kandydatów (w tym 716 na księży, a 186 na braci). Pierwszym kandydatem, pragnącym związać się ze zgromadzeniem, był ksiądz Franciszek Dobrzyński z diecezji poznańskiej, który został przyjęty do Seminarium Internum 2 II 1676 r. (w tymże roku zgłosiło się jeszcze dwóch innych kandydatów, jednak tylko ksiądz Dobrzyński wytrwał i pracował w zgromadzeniu do końca swego życia). Do seminarium wstępowali kandydaci z różnych stron kraju, a także spoza Polski, [bowiem z] Francji, Śląska, Prus, Włoch, Szwecji, Anglii, Hiszpanii i Saksonii. Po dwóch latach kandydaci byli dopuszczani do złożenia ślubów i kontynuowali naukę z zakresu filozofii i teologii*¹⁸.

Problematyka obowiązującego w misjonarskich seminariach *ratio studiorum* nie będzie tu podejmowana, gdyż została już szczegółowo omówiona w literaturze przedmiotu¹⁹, a zarazem nie taki jest profil obecnej publikacji, ukierunkowanej na zagadnienia natury prozopograficznej. Nietrudno bowiem się domyśleć, że na przestrzeni bez mała dwóch wieków funkcjonowania tychże seminariów odbyć mogło formację w ich murach niemało osób, które znacząco zapisały się w kościelnych dziejach ziem polskich doby zarówno saskiej i stanisławowskiej, jak też porozbiorowej, a obok nich również klerycy mniej wprawdzie wsławieni własnymi zasługami, niemniej noszący głośne za czasów staropolskich nazwiska, stąd nasuwa się pytanie, czy znani są oni dotychczasowym opracowaniom genealogicznym, traktującym o elitach Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Pisząc tu o odbywaniu formacji, mamy zresztą na myśli choćby tylko najkrótszy pobyt w którymś z interesujących nas obecnie seminariów (nie zaś wyłącznie pełne studia filozoficzno-teologiczne, o ile w ogóle można mówić o takich w odniesieniu do realiów XVIII czy jeszcze końca poprzedniego stulecia), jako że *zgodnie z ówczesnym programem seminaryjnej formacji, oddzielo-*

¹⁷ *Księga pamiątkowa trzechsetlecia...*, s. 209.

¹⁸ S. Rospond, *Rola kościoła Św[iętego] Krzyża w Warszawie...*, s. 36.

¹⁹ Zob. wyżej przyp. 15. Por. nadto informacje na temat służącego klerykom obu tych seminariów bogatego księgozbioru: J. Łukaszewicz, *Krótki opis historyczny kościołów parochialnych...*, t. 3, s. 143; L. Petrzyk, *Kościół Św[iętego] Krzyża w Warszawie*, s. 67; K. Gonet, *Biblioteka Księża Misjonarzy u Św. Krzyża w Warszawie. Zarys problematyki*, „Nasza Przeszłość” 86 (1996), s. 71-111 (zwł. s. 78 nn § 2: *Dzieje biblioteki*).

nej od studiów, święcenia kapłańskie alumni otrzymywali już [nawet] po kilku miesiącach²⁰, albo też udawali się dla dalszej edukacji zagranicę, pewna zaś liczba niedoszłych „sług ołtarza” decydowała się na porzucenie stanu duchownego i obiór drogi życia świeckiego. W niczym nie zmienia to faktu, że wszyscy oni tak czy inaczej zostali odnotowani w metryce seminaryjnej, prowadzonej odrębnie dla każdego z dwóch istniejących przy warszawskim kościele Świętego Krzyża instytutów, który to zabytek (czy – ściślej – zabytki) stanowi fundament niniejszej publikacji, przynoszącej wypisy źródłowe z danymi biograficznymi odnośnie do wybranych postaci.

Dużo obszerniejszy spośród tych dwóch, niemniej mieszczący mniej interesujących nas obecnie treści, jest *Catalogus seminaristarum Seminarii Interni Congregationis Missionis Domus Varsaviensis a die secunda mensis Februarii anni millesimi sexcentissimi septuagesimi sexti, qua caepit institutio eiusdem seminarii in Polonia*, przy czym co się tyczy jego ram chronologicznych, *terminus a quo* podany został w samym tytule (1676), natomiast *terminus ad quem* stanowi rok 1864. Rękopis ów, o rozmiarach około 33 × 19 × 4 cm, w nowszej oprawie introligatorskiej (z wykorzystaniem wszakże pierwotnej oprawy z brązowej skóry), liczy w sumie 332 strony, jakkolwiek właściwy *Catalogus seminaristarum* kończy się na stronie 319, natomiast na stronach 329-330 pomieszczono *Series directorum Seminarii Interni Varsaviensis ad Sanctam Crucem*²¹. Stan zachowania tego zabytku określić można jako dość dobry, a w każdym razie dużo lepszy od stanu fizycznego drugiego rękopisu, ważniejszego w perspektywie podawanych niżej informacji źródłowych, zatytułowanego *Catalogus sacerdotum et clericorum qui commorati sunt in Seminario Varsaviensi ad S[anctam] Crucem*, liczącego kart 96 (czyli 192 strony) i noszącego dawną sygnaturę 29 (wymiarzy zabytku: około 31 × 19 × 3 cm). Ten z kolei, zachowany w mocno zniszczonej oprawie z brązowej skóry, w którymś momencie został podczas czynności introligatorskich mocno obcięty w sposób powodujący nieodwracalne konsekwencje, jako że dokonane wówczas cięcie kart objęło fragmenty wpisów, a zaistniałe w rezultacie powyższego ubytki treści nie zawsze da się w sposób pewny odtworzyć wyłącznie „na logikę”²². Ramy chronologiczne tego zabytku to lata

²⁰ Misjonarze św. Wincentego á Paulo w Polsce (1651-2001), t. 1, s. 60.

²¹ Por. opis zawarty w: J. Michalewicz, *Katalog Archiwum Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo*, t. 1, Kraków 2014, s. 406: „[Dział II.] Domy polskiej i litewskiej prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy: Warszawa; [IX.] Seminarium Księży Misjonarzy w Warszawie; [§ 2.] Spisy alumnów; rkp IX.2.b. *Catalogus seminaristar[um] Seminarii Interni Congregationis Missionis Domus Varsaviensis a die secunda mensis Februarii anni millesimi sexcentissimi septuagesimi sexti, qua caepit institutio eiusdem seminarii in Polonia opere et diligentia admodum reverendi dni E. Veillard, protunc visitatore, et Domus Varsaviensis superioris [sic!] die 2da Februarii 1676* [–sierpień 1864], ss. 332, opr. sk. (s. 329-330: spis dyrektorów) oraz luzem spis osób wymienionych w rękopisie (ok. 1990 r.)”.

²² Por.: tamże, t. 1, s. 406: „[Dział II.] Domy polskiej i litewskiej prowincji Zgromadzenia Księ-

1675-1860, jakkolwiek dla okresu 1675-1678 brak precyzyjnych wpisów odnośnie do daty przyjęcia danej osoby do *Seminarium Externum*, lecz dopiero począwszy od maja 1679 r. (z pojedynczym precedensem dotyczącym 7 XI 1678 r.) notowano datę dzienną wstąpienia. Podobnie dla całego pierwszego ćwierćwiecza, jakie zabytek ów obejmuje, brak niekiedy pewności, czy zastosowany w ramach datacji termin *eodem* przy dacie „wyjścia” z seminarium odnieść należy do roku widniejącego powyżej, tj. przy poprzednim kleryku, czy też do roku umieszczonego w tej samej linii (informującego o momencie wstąpienia), stąd możliwe są tu omyłki w interpretacji.

W rękopisie tym (podobnie jak i w drugim z objętych niniejszą analizą) wpisy dokonywane były wieloma rękoma i odznaczają się zróżnicowanym stopniem czytelności pisma, co jednak zasadniczo nie uniemożliwia spożytkowania zawartej w obu metrykach faktografii²³. Ta ogranicza się zasadniczo do informacji biograficznych na temat przyjmowanych do *Seminarium Externum* lub *Seminarium Internum* osób, jakkolwiek w metryce tego pierwszego (rkp IX.2.a), na karcie 52v, pomieszczono *pro memoria* zapiskę na temat wydarzeń wojennych w Warszawie w latach 1794-1795 o następującej treści: *Quoniam revolutio facta est Varsaviae 1794, die 17. Aprilis, et villae ad Seminarium Externum pertinentes devastatae sunt subsequens bellum, igitur a mense Julio eiusdem anni 1794 usque ad Julium 1795 nonnisi duo clerici alebantur sumptibus Seminarii: rev[erendus] Martinus Tyminicki et rev[erendus] Onuphrius Latecki. Ab hoc vero tempore usque ad annum 1796, ad 1. Septembris, vacavit Seminarium Externum S^{ae} Crucis in quo nullus clericus amplius fuit*²⁴. Dla wcześniejszego okresu zasób danych odnośnie do wstępujących do seminarium młodzieńców (a w każdym razie osób przeważnie młodych, choć sporadycznie zdarzali się również kandydaci w sile wieku) jawi się istotnie skromniejszy aniżeli w późniejszym czasie, a do tego nie mamy do czynienia – przynajmniej do pewnego momentu – z jednolitym i w sposób konsekwentny przestrzegany formularzem, stąd o jednym kleryku dowiedzieć się można więcej, o innym mniej. Z oczywistych względów szczegółowsze są wpisy na temat kandydatów do *Seminarium Internum*, skoro mieli być przyszłymi kapłanami Zgromadzenia Misjonarzy św. Wincentego á Paulo, niemniej *Catalogus seminaristarum Seminarii Interni Congregationis*

ży Misjonarzy: Warszawa; [IX.] *Seminarium Księży Misjonarzy w Warszawie*; [§ 2.] *Spisy alumnów*; rkp IX.2.a. *Catalogus sacerdotum et clericorum, qui commorati sunt in Seminario Varsaviensis [sic!] ad S. Crucem ab anno 1675 [-1864]*, kk. 96, opr. sk. Dawna sygn. 29”.

²³ Dla porządku odnotować należy, że karta 9v jest w ogólności słabo czytelna, natomiast karta 10r pozostała niezapisana. Z kolei na karcie 24r widnieje duża plama u spodu, podczas gdy w przypadku karty 26v lekturę utrudnia częściowo mocno wyblakły atrament.

²⁴ O ówczesnych wydarzeniach w Warszawie zob. ostatnio: K.R. Prokop, *Wyroki śmierci na Bożych pomazańców w czasie insurekcji kościuszkowskiej 1794 roku*, [w:] *Ars boni et aequi. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Remigiuszowi Sobańskiemu z okazji osiemdziesiątych urodzin*, pod red. J. Wroceńskiego i H. Pietrzak, Warszawa 2010, s. 779-848.

Missionis Domus Varsaviensis zawiera ledwie osiem wpisów odnośnie do osób, które dostąpiły w późniejszych latach godności biskupiej²⁵, podobnie jak nie ma tam przedstawicieli najznamienitszych rodów przedrozbiorowej Rzeczypospolitej Obojga Narodów, dla których posługa w gronie misjonarzy-lazarystów nie była czyniącą zadość rodzinnym ambicjom drogą kariery kościelnej (osoba wspomnianego już tu Michała Bartłomieja Tarły stanowi w tym względzie wyjątek)²⁶.

Spojrzenie z kolei na *Catalogus sacerdotum et clericorum qui commorati sunt in Seminario Varsaviensi*, a więc na metrykę seminarium „eksternów”, która pod tym kątem – zdaje się – nie była dotychczas analizowana, a zaczerpnięty z niej materiał publikowany na użytek ogółu (poza pojedynczymi wpisami, odnoszącymi się do konkretnej postaci, która zainteresowała danego badacza)²⁷ pozwala z niejakim zdumieniem skonstatować, że tak istotne źródło do biografistyki staropolskich elit kościelnych doby saskiej i stanisławowskiej (w mniejszej mierze do czasów porozbiorowych) pozostawało dotychczas poza „polem widzenia” autorów piszących na ten temat²⁸. Nie jest to wprawdzie zabytek, który dostarczałby obfitego zasobu informacji do *curriculum vitae* wzmiankowanych na jego kartach osób (jak to ma miejsce chociażby w przypadku rękopisu wydane-go drukiem jako *Unicus universae Societatis Iesu vocationum liber autobiographicus Poloniae provinciae proprius*)²⁹, niemniej w sytuacji, kiedy o drodze życiowej wielu spośród członków staropolskiego episkopatu (szczególnie sufraganów oraz innych biskupów święconych na tytuły *in partibus infidelium*)³⁰, o ich rodowodzie, wykształceniu, etapach „kariery” kościelnej itd., niewiele wia-

²⁵ Por.: K.R. Prokop, *Polscy biskupi ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego á Paulo*, [w:] *Facere veritatem in caritate. Księga jubileuszowa ku czci Księdza Biskupa Pawła Sochy CM w 70. rocznicę urodzin*, pod red. A. Brenka, Poznań 2005 [druk: 2004], s. 223-247.

²⁶ Zob. wyżej przyp. 9.

²⁷ Przykładowo: T. Kasabuła, *Ignacy Massalski – biskup wileński*, Lublin 1998, s. 22, 61 (przyp. 69), 72-73 (przyp. 140, 142, 147), 75 (przyp. 157).

²⁸ Por.: tamże, s. 75 (*Ignacy Jakub Massalski po wstąpieniu do seminarium świętokrzyskiego był jednym z szesnastu jego alumnów. Grono wychowanków dzieliło się na pensjonariuszy (clericus pensionarius) i fundacyjnych (clericus in fundatione). Pierwsi, a wśród nich Massalski, opłacali naukę i utrzymanie z własnej kasy, pozostali korzystali z funduszu. Lektura katalogu alumnów tegoż seminarium dowodzi, iż była to uczelnia elitarna. Większość dygnitarzy kościelnych XVIII stulecia to absolwenci seminarium Św. Krzyża. Tylko w czasie, gdy przebywał tam Ignacy, jego kolegami z ławy szkolnej byli m.in.: Gabriel Podoski, późniejszy prymas, Gabriel Wodzyński, przyszły biskup smoleński, Feliks Paweł Turski, biskup łucki i krakowski, oraz Ferdynand Kicki, arcybiskup metropolita lwowski.*

²⁹ *Unicus universae Societatis Iesu vocationum liber autobiographicus Poloniae provinciae proprius (1574-1580)*, ed. J. Warszawski, Romae 1966. Zob. także: «*Examina novitiorum*» (*Egzaminy nowicjusów*) jezuitów z Braniewa z lat 1569-1574, wyd. J. Łukaszewska-Haberkowa, Kraków 2012. Nadto: J. Łukaszewska-Haberkowa, *Pierwsze pokolenie polskich jezuitów w świetle biografii i egzaminów*, Kraków 2013.

³⁰ Ostatnio na ten temat: K.R. Prokop, *Stolice tytularne biskupów Kościoła katolickiego wpisanych w dzieje ziem polskich (XIII w.-2014 r.)*, Kraków 2014.

domo, a niekiedy nawet brak w dotychczasowych opracowaniach dat precyzyjnie określających czas życia konkretnego hierarchy³¹, każde wiarygodne źródło, wnoszące nowe (nawet obfite) informacje, pozwalające uzupełnić „kwestionariusz osobowy” w odniesieniu do najbardziej wszak eksponowanej kategorii óczesnych „sług Kościoła”, bez wątpienia załuguje na baczniejszą uwagę.

Wzmianka o wiarygodności faktografii pomieszczonej w danym zabytku źródłowym nie pojawiła się tu przez przypadek, znane są bowiem świadectwa z epoki, które – miast wzbogacać i zarazem porządkować dostępną wiedzę – wprowadzają do niej zamieszanie i stosowne dane trzeba w nieraz żmudnym postępowaniu heurystycznym weryfikować po to tylko, aby w końcowym rezultacie je odrzucić czy też uznać za niewiele wnoszące do tematu³². Tu rzecz przedstawia się zgoła inaczej, czynione bowiem na bieżąco wpisy w metryce seminarzystów, przynoszące informacje podawane niewątpliwie przez samych zainteresowanych lub wynikające z przedkładanych przez nich dokumentów, o ile tylko nie miały w sposób intencjonalny wprowadzać w błąd (np. zawyżenie własnego wieku, aby zostać przyjętym w poczet kleryków), zasługują na wiarę. Należy jednak przy tym odnotować, że niektóre z wpisów w obu katalogach seminarzystów zostały później uzupełnione – wówczas, gdy niegdysiejszy wychowanek misjonarskiego instytutu osiągnął znacznie wyższe godności kościelne, co niekiedy odnotowywano w metryce (nie zawsze zresztą z należytą precyzją), zaś w pojedynczych przypadkach – przeciwnie – „zubożone” poprzez skrętne zamazanie jakiejś zanotowanej dawniej uwagi, niezbyt pochlebnej dla kleryka, który obecnie zaszedł wysoko w hierarchii. Również to jest – samo w sobie – ciekawą okolicznością, która może badacza zainteresować, niemniej w ramach obecnego tekstu wątków nie będzie rozwijany, gdyż intencją wydawcy było przygotowanie edycji czysto materiałowej, wnoszącej zasób konkretnych danych faktograficznych, nie zaś analiza kodykologiczna i treściowa obu prezentowanych zabytków.

Jak wskazuje sam tytuł niniejszej publikacji, nie chodzi o wydanie *in extenso* katalogów obu tychże misjonarskich seminariów, działających na gruncie warszawskim od ostatniej ćwierci XVII w. aż po upadek powstania styczniowe-

³¹ Zob. zwł.: Z. Szostkiewicz, *Katalog biskupów obrządku łacińskiego przedrozbiorowej Polski*, [w:] *Sacrum Poloniae Millennium. Rozprawy – Szkice – Materiały historyczne*, t. 1, Rzym 1954, s. 391-608; K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych metropolii i diecezji polskich obrządku rzymskokatolickiego do czasów współczesnych*, [w:] *Historia Kościoła w Polsce*, pod red. B. Kumora i Z. Obertyńskiego, t. 2, cz. 2, Poznań – Warszawa 1979, s. 255-303; P. Nitecki, *Biskupi Kościoła w Polsce w latach 965-1999. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000; W. Jakubowski, M. Solarczyk, *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach polskich od X do XXI wieku. Informatorium historyczne*, Warszawa–Olsztyn 2011.

³² W tym temacie: K.R. Prokop, «*Diario Ordinario*» oraz «*Notizie*» rzymskich drukarzy *Cracas* (Chracas) jako źródło informacji do dziejów hierarchii Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Obojga Narodów u schyłku epoki staropolskiej, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 90 (2008), s. 111-146.

go (1864) i wynikłe z niego represje ze strony rosyjskich władz administracyjnych, lecz o zbiór eskcerptów, w pierwszej kolejności dotyczący ogółu odnotowanych na kartach jednej i drugiej metryki kleryków, którzy osiągnęli później godność biskupią (w odniesieniu do tej grupy chodzi o pełną enumerację, bez jakichkolwiek pominięć – nawet z uwzględnieniem nominatów zmarłych przed przyjęciem sakry), w drugiej przywołujący – w subiektywnie przeprowadzonym wyborze – grono osób czy to reprezentujących znamienite rody Rzeczypospolitej Obojga Narodów, czy też będących bliskimi krewniakami duchownych wyniesionych na najwyższe dostojeństwa kościelne (przede wszystkim właśnie owych przynależących do grona episkopatu). Ten ostatni fakt bywał zresztą wprost odnotowywany na kartach katalogu seminarzystów, przykładowo bowiem o Piotrze Małachowskim czytamy, że był to *nepos illustrissimi domini [episcopi] Cracoviensis*, a z kolei w odniesieniu do Jana Szuki (Szczuki) zapisano, że w jego osobie przyjęty został w poczet kleryków *nepos reverendissimi abbatis Paradisiensis*. Bywały również osoby w inny sposób związane z ówczesnymi sternikami nawy Kościoła katolickiego w państwie polsko-litewskim – tak np. w roku 1685 do *Seminarium Externum* wstąpił *capellanus illustrissimi episcopi Premisliensis* (z pochodzenia Włoch)³³, a przecież nie zawsze odnośne funkcje i godności wpisywano przy nazwisku przyjętej osoby, stąd detaliczna analiza treści pomieszczonych w rękopisie może ujawnić obecność w gronie wychowanków warszawskiego instytutu teologicznego duchownych synów św. Wincentego a Paulo niejednej jeszcze postaci, która w znaczący sposób zapisała się na kartach historii – zwłaszcza w wymiarze bardziej lokalnym (z racji przynależenia do grona którejś kapituły kolegiackiej, pracy w konsystorzu lub oficjalacie okręgowym czy sprawowania z upoważnienia ordynariusza *loci* obowiązków wizytatorskich).

Trudno jednak o przeprowadzenie tego rodzaju analizy, gdy badacz dysponuje tak nielicznymi opracowaniami natury prozopograficznej, dostarczającymi danych biograficznych na temat staropolskiego duchowieństwa. O ile dzięki wysiłkowi żarnowieckiej benedyktyнки Małgorzaty Borkowskiej, autorki zaplanowanego na wiele tomów (choć dotychczas ukazały się tylko trzy) *Leksykonu zakonnic polskich epoki przedrozbiorowej*, mamy jako takie rozeznanie w temacie składu osobowego żeńskich konwentów na ziemiach polsko-litewsko-ruskich doby staropolskiej³⁴, o tyle o analogicznego charakteru próbie całościowego spoj-

³³ Pełne brzmienie odnośnego wpisu, jednego z wcześniejszych na kartach rzeczony metryki, ma postać: *R.D. Antonius Pastadesko [sic!], Italus, capellanus illustrissimi episcopi Premisliensis; venit anno 1685, 21. Julii, abiit a[nno] 1687, 4. Decembris*” (k. 3v).

³⁴ M. Borkowska, *Leksykon zakonnic polskich epoki przedrozbiorowej*, t. 1: *Polska Zachodnia i Północna*, Warszawa 2004; t. 2: *Polska Centralna i Południowa*, Warszawa 2005; t. 3: *Wielkie Księstwo Litewskie i ziemie ruskie Korony Polskiej*, Warszawa 2008. Zob. recenzyjne uwagi na jej temat: K.R. Prokop, *Trzy tomy „Leksykonu zakonnic polskich epoki przedrozbiorowej” s. Małgo-*

rzenia na męskie wspólnoty zakonne tamtych czasów (choćby tylko z ograniczeniem do samych wyłącznie osób sprawujących urzędy przełożeńskie, wszak najczęściej wzmiankowanych w dokumentach i w ogólności w źródłach z epoki)³⁵, a tym bardziej na duchowieństwo świeckie (z wyjątkiem gremiów kapitulnych)³⁶, nie sposób mówić w odniesieniu do rodzimej historiografii³⁷. Próba taka nie mogłaby zresztą przynieść na obecnym etapie badań zadowalającego rezultatu, a to przez wzgląd na wciąż bardzo fragmentaryczne rozpoznanie i nieznaczne wykorzystanie zachowanych materiałów z doby przedrozbiorowej, jakkolwiek z drugiej strony byłoby błędem bezterminowe odkładanie tego rodzaju pożytecznych inicjatyw do momentu postulowanego pełniejszego ograniczenia istniejącej podstawy źródłowej, które równie dobrze może nigdy nie nastąpić (zważywszy na domniemaną liczbę owych świadectw). Przykład serii *Urzednicy dawnej Rzeczypospolitej. Spisy* (obok niej przystąpiono do wydawnia odrębnej serii *Urzednicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy*), która – spożytkowując tylko po części materiał archiwalny z epoki – dała znaczący impuls do podjęcia dalszych badań w tym kierunku, a przede wszystkim stała się nieocenioną pomocą warsztatową dla nowożytnika (w mniejszym stopniu dla mediewisty)³⁸, zachęca do

rzaty Borkowskiej OSB (uwagi i uzupełnienia), „Studia Źródłoznawcze” 48 (2010), s. 97-107. Por. także: M. Borkowska, *Słownik mniszek benedyktyńskich w Polsce*, Tyniec 1989; też, *Słownik polskich księży benedyktyńskich (Siostry zakonne w Polsce. Słownik biograficzny, t. 2)*, Niepokalanów 1996; też, *Życie codzienne polskich klasztorów żeńskich w XVII-XVIII wieku*, Warszawa 1996; też, *Zakony żeńskie w Polsce w epoce nowożytnej*, Lublin 2010.

³⁵ Za pewien wzór w przypadku tego typu wydawnictwa może posłużyć dotycząca realiów Wysp Brytyjskich anglojęzyczna edycja: *The Heads of Religious Houses England and Wales*, t. 1: 940-1216, wyd. D. Knowles, C.N.L. Brooke & V.C.M. London, Cambridge 2001²; t. 2: 1216-1377, wyd. D.M. Smith & V.C.M. London, Cambridge 2001. Jej adresowane do polskiego czytelnika omówienie (recenzja) w: „Roczniki Teologiczne” 53 (2006) z. 4 (*Historia Kościoła*), s. 205-208 (K.R. Prokop).

³⁶ Częściowe omówienie stanu badań w: H.E. Wyczawski, *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, uzup. T. Moskal i A.K. Sitnik, Kalwaria Zebrzydowska 2013².

³⁷ Dla epoki staropolskiej wyjątek w tym względzie stanowi Warmia: A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 1-2, Olsztyn 2000; tenże, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1821-1945*, t. 1-2, Olsztyn 2003-2004; tenże, *Katalog duchowieństwa katolickiego diecezji warmińskiej (do 1945 roku)*, Olsztyn 2003; tenże, *Katalog duchowieństwa katolickiego diecezji warmińskiej (1945-1992)*, Olsztyn 2006; tenże, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1945-1992*, t. 1-2, Olsztyn 2007-2009; W. Zawadzki, *Katolickie duchowieństwo z terenu obecnej diecezji elbląskiej w latach 1821-1945*, Olsztyn 2000; tenże, *Duchowieństwo katolickie oficjalu pomezanańskiego w latach 1525-1821*, t. 1-2, Elbląg 2009. W odniesieniu do późniejszych czasów – przykładowo: A. Nowak, *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 1-4, Tarnów 1999-2004; M.M. Grzybowski, *Duchowieństwo diecezji płockiej*, t. 1-5, Płock 2007-2016. Zob. nadto: J. Szczepaniak, *Spis prepozytów i plebanów diecezji krakowskiej (XVIII w.)*, Kraków 2008; tenże, *Duchowieństwo diecezji krakowskiej w XVIII wieku. Studium prozopograficzne*, Kraków 2010.

³⁸ Por.: *Vademecum historyka mediewisty*, pod red. J. Nikodema i D.A. Sikorskiego, Warszawa 2015. Także: I. Ihnatowicz, A. Biernat, *Vademecum do badań nad historią XIX i XX wieku*, Warszawa 2003².

opracowywania nawet tego rodzaju kompendiów, o których z góry wiadomo, że z czasem będą wymagały istotnych uzupełnień albo wręcz przygotowania na nowo. Taka zresztą jest istota pracy naukowej, w odniesieniu do której rzadko kiedy można mówić o definitywnym „zamknięciu” jakiegoś tematu.

Poniżej zamieszczone ekscerpty przynoszą (jak to już zostało zaznaczone) materiał biograficzny przede wszystkim do życiorysów hierarchów Kościoła katolickiego na ziemiach polsko-litewsko-ruskich – poczynając od prekonizowanego sufragana chełmińskiego w roku 1685 Tomasza Skotnickiego (obok niego późniejszego prymasa Stanisława Szembeka, który w gronie episkopatu znalazł się w 1690 r. jako sufragan krakowski), a kończąc na zmarłym w roku 1902 kardynale Mieczysławie Ledóchowskim, niegdysiejszym metropolicie gnieźnieńskim i poznańskim, później prefekcie rzymskiej Kongregacji Rozkrzewiania Wiary. W łącznym ujęciu chodzi o grono 66 członków episkopatu, wśród których są zarówno ci o dobrze poznanej i opisanej w literaturze drodze życiowej (w ich przypadku publikowane tu świadectwa jedynie zatem potwierdzą to, o czym skądinąd już wiadomo), jak też ci, którzy wciąż oczekują na swych biografów, zaś z istniejących dotąd opracowań niewiele można się dowiedzieć nie tylko o dokonaniach tych hierarchów, ale nawet o podstawowych faktach z ich *curricula vitae*. Dla ułatwienia osobom korzystającym poruszania się po materiale dokonano jego usystematyzowania, z oczywistych bowiem powodów na kartach metryk odnośne wpisy umieszczone są w porządku chronologicznym (do tego pośród owych dotyczących pozostałych kleryków, przez co wymagają wyszukiwania), tu natomiast zastosowano układ alfabetyczny – z podziałem na seminarzystów „internów” i seminarzystów „eksternów”. Każdy ekscerpt poprzedzono nagłówkiem zawierającym nazwisko, imię, lata życia oraz rok wstąpienia do misjonarskiego seminarium, natomiast w przypisie umieszczono informację wskazującą na okres późniejszego przynależenia do grona episkopatu oraz godność, jaką dany duchowny piastował, będąc następcą apostołów. Zrezygnowano natomiast z przywoływania w ramach aparatu naukowego literatury przedmiotu, zawierającej szczegółowsze informacje na temat konkretnej postaci, z jednej strony bowiem nie wydaje się ona nieodzowna w ramach tego typu publikacji, z drugiej zaś istotnie przymnożyłaby objętości³⁹.

Obok zapisek informujących o późniejszych biskupach pomieszczono nadto w ramach niniejszej edycji źródłowej – w pewnym tylko wyborze – ekscerpty informujące o innych przedstawicielach staropolskich elit, którym dane było kształcić się w jednym z dwóch seminariów misjonarskich w Warszawie, a którzy nigdy nie znaleźli się w gronie następców apostołów. Bacniejszą uwagę zwrócono (przypomnijmy) na skądinąd nielicznych w gronie alumnów *Seminarium Externum* (o *Seminarium Internum* nie wspominając) reprezentantów naj-

³⁹ Zob. wyżej przyp. 31.

znamienitszych rodów przedrozbiorowego państwa polsko-litewskiego, obok nich na bliskich krewnych hierarchów Kościoła, wreszcie też na pewną liczbę kleryków z tych rodzin szlacheckich, których członkowie w jakiś znaczniejszy sposób zaznaczyli się w dziejach (zwłaszcza kościelnych) Rzeczypospolitej Obojga Narodów, piastując czy to urzędy ziemskie, czy też godności kapitulne. Nawet też w przypadku, kiedy dana osoba porzuciła stan duchowny i ostatecznie obrała karierę świecką, odbyta u misjonarzy św. Wincentego á Paulo edukacja nie mogła nie pozostać bez śladu, gdy chodzi o formację moralną i horyzonty intelektualne niegdysiejszego kandydata do kapłaństwa, znajdując bardziej lub mniej wyraziste przełożenie na życiowe wybory i dokonania. W zarysowanym tu kontekście uzasadniony wydaje się tedy postulat przygotowania w przyszłości opracowania zawierającego noty biograficzne (oraz bibliografie podmiotową i przedmiotową) ogółu osób odnotowanych w metryce *Catalogus sacerdotum et clericorum qui commorati sunt in Seminario Varsaviensi* – na wzór chociażby *Słownika bio-bibliograficznego dawnego Uniwersytetu Wileńskiego* Ludwika Janowskiego (Wilno 1939), która to publikacja będzie wymagać nieporównanie szerszego zakresu kwerendy aniżeli w przypadku niniejszej edycji, pomyślanej jako przede wszystkim kolejny zbiór świadectw źródłowych, podany do druku przez piszącego te słowa, mających na celu ułatwić w przyszłości opracowanie korpusu prozopograficznego wpisanej w dzieje ziem polskich hierarchii Kościoła⁴⁰.

* * *

⁴⁰ Spośród wcześniejszych tego rodzaju pomniejszych edycji źródłowych godzi się wspomnieć w tym miejscu przede wszystkim cykl *Wypisów źródłowych do biografii biskupów i opatów z czasów Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz niewoli narodowej doby zaborów (XVI-XIX w.)*, publikowany w latach 2004-2014 na łamach półrocznika „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (Lublin). Ponadto: *Polonica w rzymskim „Protocollo consecrationum episcoporum et alia 1565-1662” z Archiwum Watykańskiego. Sakry biskupów polskich w Wiecznym Mieście w 2. poł. XVI oraz 1. i 2. tercji XVII w.*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 49 (2005), s. 199-208; *Polonica w katalogu obsady biskupstw tytularnych XVII-XIX w. z Archivio Segreto Vaticano (ASV)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 93 (2010), s. 175-209; *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w. w zbiorze „Iuramenta fidelitatis et Professiones fidei” z Archivio Segreto Vaticano (ASV)*, tamże, s. 211-258; *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy periodycznej na temat sakr biskupów Kościoła katolickiego z historycznych ziem polskich*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 62 (2012), s. 21-67; *Pieczęcie katolickich biskupów z ziem polskich w zespole Iuramenta fidelitatis et Professiones fidei Archiwum Watykańskiego (XVI-XIX w.)*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego” n.s. 13 /24/ (2014), s. 171-193; *Wiadomości o polsko-litewsko-ruskiej hierarchii kościelnej z diariuszy Karola Stanisława i Michała Kazimierza Radziwiłłów oraz Józefa Juliana Sapiehy i Antoniego Sebastiana Dembowskiego*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 64 (2014), s. 7-46.

ARCHIWUM KSIĘŻY MISJONARZY W KRAKOWIE

sygn. **IX/II/2** [IX.2.b]

Catalogus seminaristarum seminarii Congregationis Missionis domus Varsaviensis a die secunda mensis Februarii anni millesimi sexcentissimi septuagesimi sexti, qua caepit institutio eiusdem seminarii in Polonia
[1676-1864]

- ✕ **DĄBROWSKI Jan** (1791-1853) [1810]⁴¹ • „Annus 1810. A[dmodum] fr[ater] Joannes Cantius Dąbrowski, natus in dioecesi Plocensi, die 20. Septembris 1791 anno, ex legitimis et honestis parentibus. Susceptus ad Congregationem Missionis in Seminarium Varsaviense pro clerico die 5. Septembris 1810 a r[everendo] d[omino] Stanislae Bienkowski, direttore Seminarii Interni. Emisit vota die 7. Septembris 1812. Tandem sacerdos factus et professor in seminario dioec[esano] Vladislaviensi. Exiit in Julio 1819 anni” (s. 200).
- ✕ **GOŁASZEWSKI Jan Klemens** (1748-1820) [1764]⁴² • „Annus 1764. Frater Joannes Clemens Gołaszewski, natus in dioecesi Luceoriensi die 23. Novembris anno Domini 1748. Susceptus ad Congregationem pro clerico anno 1764, die 23. Septembris, a r[everendo] d[omino] Bartholomaeo Kosenda, direttore Seminarii Interni. Exiit Varsaviae 1774 in mense Decembri. Factus postea episcopus Vigrensis [poprawione z Podlachiensis]” (s. 135).
- ✕ **KARPOWICZ Michał Franciszek** (1744-1803) [1761]⁴³ • „Annus 1761. Frater Michael Karpowicz, natus in civitate Kamieniec nuncupata, 4. Octobris anno Domini 1744, dioecesis Brestensis [= Luceoriensis]. Susceptus ad seminarium pro clerico 29. Julii 1761 a reverendo Bogdanowicz, direttore Seminarii [Interni]. Exiit Varsaviae 1774 sub tempus conventus nostri ad quem fuit deputatus ex seminario dioecetano Vlnensi. Factus deinde episcopus Wygierscensis [sic!]” (s. 130).
- ✕ **ROSTKOWSKI Adam Franciszek** (1660-1738) [1678]⁴⁴ • „Annus 1678. Frater Adamus Franciscus Rostkowski, dioecesis Plocensis, natus anno 1660, die 26. mensis Maii, in Palatinatu Masoviae. Receptus in Seminario Interno nostrae Congregationis Varsaviae d[ie] 2. Februarii anno 1678 et post biennium completum emisit vota in dicta domo Varsaviensi; absolvit seminarium Culmae, quod translatum erat Culmam Varsavia propter pestem, quae grassabatur Varsaviae. Dimissus post vota, postea factus est suffraganeus Luceoriensis” (s. 1).

⁴¹ Biskup tytularny Helenopolis i sufragan poznański 1843-1853.

⁴² Biskup ordynariusz wigierski 1805-1818, następnie ordynariusz sejneński 1818-1820.

⁴³ Biskup ordynariusz wigierski 1799-1803.

⁴⁴ Biskup tytularny Philadelphia i sufragan lucki 1700-1738 (jako taki rezydował przeważnie w Warszawie).

- ✕ **SKOTNICKI Tomasz** (1654-1700) [1681]⁴⁵ • „Annus 1681. Frater Thomas Skotnicki, natus anno 1654, die 15. Februarii, dioecesis Cracoviensis, in Palatinatu Sandomiriensi. Receptus in Congregationem Missionis a reverendo domino Fabri, direttore Seminarii Interni, anno 1681, die 1. Junii. Dimissus est post annum ex indispositione corporis. Factus apud nos ex nostra provisione sacerdos et postea suffraganeus Culmensis” (s. 4).
- ✕ **SZCZUKA (SZCZUKA) Seweryn Kazimierz** (1651-1727) [1678]⁴⁶ • „Annus 1678. Frater Severinus Casimirus Szczuka, natus anno 1651, dioecesis Plocensis. Receptus in Seminario Interno Congregationis Missionis, quod tunc erat Culmae, die 17. Aprilis 1678. Egressus est ante vota. Postea factus est suffraganeus Culmensis” (s. 2).
- ✕ **TOMASZEWSKI Walentyn Maciej** (1781-1850) [1798]⁴⁷ • „Annus 1798. Fr[ater] Valentinus Mathias Tomaszewski, natus in archidioecesi Gnesnensi ex legitimis parentibus anno Domini 1781, die 14. Februarii. Susceptus ad Congregationem in clericum anno D[omi]ni 1798, die 17. Junii, a r[everendo] d[omi]no] Jacobi Basiński, direttore Seminarii [Internii]. Exivit Lovicii 1809. Factus sacerdos. Deinde factus episcopus dioecesanus Calissiensis. Tactus morbo paralisi in Łęczycza, obiit die 18. Januarii 1850 anno, hora 10ma mane, episcopatus 13 annorum, sive a die 15. Januarii 1837 anno consecrationis in episcopum dioecesanum Calissiensem” (s. 190).
- ✕ **WESSEL Adam Augustyn (Kazimierz)** (1678-1735) [1696]⁴⁸ • „Annus 1696. Frater Casimirus Adamus Wessel, natus in villa Czerwino ex legitimis et nobilibus parentibus: magnifico domino Stanislao Wessel, capitaneo Rozanensi, Costroviensi, Makoviensi, et Barbara Sztarembekowna, annorum [*pozostawiono miejsce na wpisanie wieku*]. Admissus in Seminarium Internum Congregationis Missionis anno 1696, die 2. Septembris, ab adm[odum] reverendo Bartholomaeo Tarło, visitatore et superiore domus Varsaviensis. Egressus post vota sine dispensatione. Factus est abbas Jędrzejoviensis et postea episcopus Livoniae 1721” (s. 28).

* * *

AWEDYK • „Annus 1779. Fr[ater] Michael Awedyk⁴⁹. Natus in dioecesi Leopoliensi die 25. Augusti 1757. Susceptus ad Congregat[ionem] pro clerico die 14. Decembris 1779. Exiit Varsaviae anno 1791” (s. 157).

⁴⁵ Biskup tytularny Lycopolis (Licopolis) i sufragan chełmiński 1685-1700.

⁴⁶ Biskup tytularny Joppe (Ioppe) i sufragan chełmiński 1703-1727.

⁴⁷ Biskup ordynariusz kujawsko-kaliski 1836-1850.

⁴⁸ Biskup ordynariusz inflancki 1724-1733, a następnie kamieniecki 1733-1735.

⁴⁹ Członek związany ze Lwowem rodu pochodzenia ormiańskiego, z którego wywodził się m.in. kanonik kapituł metropolitalnej w Gnieźnie oraz kolegiackich w Łowiczu i Nowym Sączu Jan Michał Awedyk, protonotariusz apostolski, doktor filozofii, prawa, teologii i medycyny (zmarł

- KARWICKI** • „Annus 1705. Frater Stanislaus Dunin Karwicki⁵⁰, archidioecesis Gnesnensis, natus in villa Oskowice ex parentibus generosis anno 1686, die 28. Novembris. Admissus in Seminarium Internum Congregationis Missionis Varsaviae, anno 1705, die 14. Septembris, a r[everendo] d[omino] Bartholomaeo Słupczyński, seminarii direttore. Mortuus Varsaviae, anno 1716, die 13. Augusti” (s. 36).
- LEWIŃSKI** • „Annus 1775. Fr[ater] Franciscus Lewiński⁵¹, dioecesis Cuiaviensis, natus die 12. Octobris anni 1755. Susceptus ad Congr[egationem] pro clerico die 22. Octobris anni 1775 ab r[everendo] d[omino] A. Wasilewicz. Exiit Varsaviae 1798” (s. 148).
- NIEWIAROWSKI** • „Annus 1777. Fr[ater] Joannes Niewiarowski⁵², dioecesis Luceoriensis, natus die 9ma Maii anno 1762°, suceptus ad Congregationem pro clerico die 9ma Martii 1772 ab direttore seminarii. Abiit post vota 1782 in Junio, adhuc clericus in saecularem status. Fuit lepidulus[?] et caruit spiritu ad ecclesiasticas functiones” (s. 150).
- SZEMBEK** • „Annus 1691. Frater Franciscus Szembek⁵³, 22. prope annorum, natus in Palatinatu Cracoviensi ex legitimis parentibus. Admissus in Congregationem Missionis 1691, die 24. Decembris, ab admodum reverendo d[omi]no Bartholomaeo Tarło, visitatore et superiore domus Varsaviensis eiusdem Congregationis Missionis. Egressus post vota sine dispensatione” (s. 25).
- WOŁŁOWICZ** • „Annus 1811. Adm[odum] fr[ater] Casimirus Wołłowicz⁵⁴, natus in dioecesi Vigieriensi [*sic!*] ex nobiles parentibus Joanne et Cristina de Jackowskie, legitimis coniugibus, die 12. mensis Maii anno Domini 1791. Sucep-

w roku 1760), jak również w pierw kanonik, następnie kustosz, na koniec dziekan kolegiaty pilickiej Szymon Awedyk, zmarły w 1791 r.

⁵⁰ W pierw (od 1709) kanonikiem, a następnie (od 1713) kustoszem metropolitalnym gnieźnieńskim był Krystyn (Chrystian) Dunin Karwicki, syn Jerzego i Anny z Podkańskich (Potkańskich), zarazem członek kapituły katedralnej we Włocławku i w 1714 r. prezydent Trybunału Koronnego, który – według J. Korytkowskiego – *wysoko poważany przez prymasa Stanisława Szembeka, zostawał prawie ciągle przy boku jego, służąc mu radą i pomocą w sprawach kościelnych i politycznych. Pralat wielkich nadziei, umarł w młodym wieku roku 1716*, a więc w tym, co wzmiankowany w powyższej zapisce Stanisław Dunin Karwicki, reprezentujący to samo pokolenie rodu (natomiast do poprzedniej generacji należał Jerzy Dunin Karwicki, w 1670 r. instalowany na kanonikat w sandomierskiej kapitule kolegiackiej).

⁵¹ Różny od biskupa Franciszka Lewińskiego, późniejszego sufragana podlaskiego *vel* janowskiego (1826-1854), który na świat przyszedł w roku 1783 (zob. niżej przyp. 82).

⁵² Z rodziny Niewiarowskich wywodziła się babka ostatniego władcy Rzeczypospolitej Obojga Narodów, króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, zarazem też metropolity gnieźnieńskiego Michała Jerzego Poniatowskiego.

⁵³ Różny od Franciszka Antoniego Szembeka, późniejszego sufragana przemyskiego 1724-1728, który na świat przyszedł w roku 1686.

⁵⁴ Krewny biskupów Antoniego Erazma Wołłowicza (ordynariusza łuckiego 1755-1770) i Andrzeja Wołłowicza (ordynariusza kujawsko-kaliskiego 1819-1822), a w dalszym stopniu pokrewieństwa także pasterza diecezji wileńskiej (z lat 1616-1630) Eustachego Wołłowicza.

tus ad seminarium internum pro clerico Congregationis Missionis domus Varsaviensis ad S[anctam] Crucem die octava Septembris anno 1811. [Die] 22. Julii 1813 anno dimissus a seminario et Congregatione” (s. 201).

* * *

ARCHIWUM KSIĘŻY MISJONARZY W KRAKOWIE

sygn. **IX/II/1** [IX.2.a]

Catalogus sacerdotum et clericorum qui commorati sunt in Seminario Varsaviensi ad S[anctam] Crucem ab anno 1675 [1675-1860]

- ✕ **ANCUTA Jerzy Kazimierz** (ok. 1680-1737) [1704]⁵⁵ • „R.D. Georgius Ancuta, presbyter Vilmensis. Venit 1704, 11. Novembris. Abiit 1705, 16. Augusti, Romanam” (k. 6v).
- ✕ **BAJER (BAIER) Andrzej Ignacy** (1712-1785) [1732]⁵⁶ • „R.D. Andreas Bajer, acolythus, dioec[esis] Cracoviensis. Venit 1732, 23. Octobris. Abiit 1733, 18. Junii. Pensionarius” (k. 14r). • „R.D. Andreas Bajer, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioec[esis] Cracoviensis. Venit 1735, die 26ª Martii. Abiit 1735, 14. Julii. Pensionarius” (k. 14v). • „R.D. Andreas Bajer, [clericus] 4. min[orum] ord[inum, dioecesis] Cracoviensis. Rediit 1735, 10ma Octobris. Abiit 1736, 26. Julii. Pensionarius” (k. 14v).
- ✕ **BUKATY Tadeusz Józef** (1740-1796) [1763]⁵⁷ • „R.D. Thadaeus Bukaty, dioec[esis] Vilmensis, clericus, annorum 23. Susceptio ad seminarium: 13. Septembris 1763. In pensione. Theologiae dogmaticae et iuris canonici auditor [etiam] historiae [et] Scripturae Sacrae. Abiit a seminario 19. Julii 1766. Vir solidae pietatis et scientiae” (k. 31r).
- ✕ **CHOŁONIEWSKI Andrzej** (1744-1819[?]) [1759]⁵⁸ • „V.D. Andreas Chołoniewski, non tonsuratus, dioec[esis] Chełmensis, annorum 15. Venit ad seminarium 5^a Decembris 1759. In pensione extraordinaria. Auditor eloquentiae et philosophiae” (k. 27r).
- ✕ **CHYCZEWSKI Marcin** (1725-1796) [1751]⁵⁹ • „R.D. Martinus Chyczewski, non tonsuratus, dioec[esis] Plocensis, annorum 26. Venit 15. Octobris 1751, audit

⁵⁵ Biskup tytularny Antipatris i sufragan wileński 1723-1737.

⁵⁶ Biskup ordynariusz chełmiński 1759-1785.

⁵⁷ Biskup tytularny Thespieae i sufragan żmudzki 1786-1796.

⁵⁸ Biskup tytularny Arathia i sufragan łucki i żytomierski 1804-1819[?].

⁵⁹ Biskup tytularny Torone i sufragan wrocławski 1789-1794.

- iuris et moralis. In fundatione. Discessit pro vacationibus 10. Julii et rediit 22. Septembris 1752. Factus presbyter” (k. 21r).
- ✘ **CIECISZEWSKI** (CIECISZOWSKI) **Kacper Kazimierz** (1745-1831) [1762]⁶⁰ • „Ven. Gaspar Cieciszewski, dioecesis Posnaniensis, annorum 18. Venit ad seminarium d[ie] 18. Septembris 1762. In fundatione, a vacationibus anni 1763 in pensione. Abiit pro vacationibus 26. Junii 1763, rediit d[ie] 15. Octobris 1763. Abiit 10. Julii pro vacationibus a[nn]o Domini 1764” (k. 30r).
 - ✘ **DEKERT Jan** (1786-1861) [1807]⁶¹ • „Joannes Dekiert, dioecesis Varsaviensis. Admissio [in seminarium] 30. Septembris 1807 anno. In fundatione. [Auditor] theologiae, historiae ecclesiasticae, iuri canonico. Mutato animo renuntiavit suae vocationi 1809 in mense Julio” (k. 56r).
 - ✘ **FREDRO Aleksander Antoni** (1673-1734) [1694]⁶² • „R.D. Alexander Fredro, clericus Premislien[is]; venit anno 1694, die 1. Septembris, abiit 1695 in Maio. [późniejszy dopisek] Factus episcopus Premisliensis” (k. 4v).
 - ✘ **GARNYSZ Maciej Grzegorz** (1740-1790) [1760]⁶³ • „V.D. Matthias Garnysz, clericus 4. min[orum] ord[inum], archidioec[esis] Gnesnensis, annorum 20. Venit ad seminarium die 22. Septembris a[n]no 1760. In pensione. Auditor theologiae speculativae et moralis. Abiit e seminario die 6. Julii anno 1762, non rediturus amplius. Homo honestus, capax et in omnibus exemplarius” (k. 28r).
 - ✘ **GIEDROYĆ** (GEDROYĆ) **Ignacy** (1771-1829) [1788]⁶⁴ • „R.D. Ignatius Giedroyc, dioecesis Vilmensis, natus die 20. Augusti 1771. Confirmatus, clericus ordinum minorum. Adventus [in seminarium]: 1788, die 7ma mensis Septembris. Studuit philosophiae et historiae ecclesiasticae, mathesi et historiae ecclesiasticae [sic!]. In fundatione. Mansit pro vacation[ibus] 1789. Discessit pro vacat[ionibus] d[ie] 22. Julii, rediit die 1. Septembris 1790. Factus presbyter 1791, die 22. Maii. Pharisana compositio morum apparuit post ordinat[ionem]. Homo pertinax et [tekst zamazany atramentem] capacitatis ad solam missam” (k. 49r).
 - ✘ **GIEDROYĆ** (GEDROYĆ) **Szymon Tadeusz Michał** (1764-1844) [1785]⁶⁵ • „R.D. Simon Gedroic, dioecesis Samogitiensis. Vorniae factus subdiaconus. Studuit theologiae annos 2. Adventus [in seminarium]: 1785, die 1. Augusti. In pensione. Discessit pro vacationibus die 10. Julii 1786; finivit seminarium” (k. 48r).

⁶⁰ Biskup tytularny Theveste i koadiutor kijowski 1775-1784, następnie ordynariusz kijowski 1784-1798, z kolei ordynariusz łucki i żytomierski 1798-1828, na koniec arcybiskup metropolita mohylowski 1828-1831.

⁶¹ Biskup tytularny w latach Halicarnassus i sufragan warszawski 1858-1861.

⁶² Biskup ordynariusz chełmski 1719-1724, następnie biskup ordynariusz przemyski 1724-1734.

⁶³ Biskup tytularny Laranda i sufragan pomorski w diecezji włocławskiej 1775-1781, następnie ordynariusz chełmski 1781-1790.

⁶⁴ Biskup tytularny Cassius (Cassia) i koadiutor żmudzki 1824-1829.

⁶⁵ Biskup tytularny Adramyttium i sufragan żmudzki w latach 1804-1844.

- ✕ **GOSIEWSKI Bogusław** (1669-1744) [1687]⁶⁶ • „R.D. Boguslaus Gosiewski, capitaneides Kossanensis, dioec[esis] Vlnensis; venit anno 1687, die 5. Maii, abiit eodem in Aprili [*sic!*]” (k. 3v)⁶⁷.
- ✕ **GOZDKI Bernard** (1673-1725) [1693]⁶⁸ • „R.D. Bernardus Godzki [*sic!*], clericus Cracoviensis, venit anno 1693, die 29. Septembris. [*późniejszy dopisek*] Factus suffraganeus Posnaniensis” (k. 4v).
- ✕ **HOUWALT Ignacy** (1744-1807) [1764]⁶⁹ • „R.D. Ignatius Houwalt, dioecesis Vlnensis, annorum 22. Clericus 4. minorum [ordinum]. Susceptio ad seminarium: 6. Decembris 1764. Theologiae et iuri canonico [dedit operam]. In pensione. Studuit theologiae moralis et iuri canonico, rubricis, eloquentiae. Abiit in suam dioecesim 8va Julii 1765; nondum sacris initiatus rediit 29. Octobris. Abiit a seminario praxis iuris addiscendae gratia. Vir optime compositus, solidae pius ac dotus” (k. 33r).
- ✕ **HATTEN (HATTYŃSKI) Andrzej Stanisław** (1763-1841) [1781]⁷⁰ • „R.D. Stanislaus Hatinski ex dioecesi Varmiensi, sine dimissori[is], 4. minorum [ordinum]. Adventus 7. Septembris 1781. In pensione. [Anno] 1782 mansit pro vacat[ionibus]. Anno 1783 discessit ex seminario 6. Julii. In studiis diligens, in exercitiis spiritualibus ad aedificationem” (k. 46r).
- ✕ **HYLZEN (HÜLSEN) Jerzy Mikołaj** (1696-1775) [1721]⁷¹ • „R.D. Georgius de Hylzen, dioec[esis] Livoniensis; venit 1721, die 23. Augusti, abiit 1723, 19. Aprilis. Studuit theol[ogiae] speculat[ivae]” (k. 11r).
- ✕ **JEŁOWICKI (JEŁOWIECKI) Hieronim** (1672-1732) [1694]⁷² • „R.D. Hieronymus Jełowicki, clericus Cracoviensis; venit anno 1694, die 9. Septembris, abiit 1695” (k. 4v).
- ✕ **KARP Jozafat Michał** (1679-1739) [1719]⁷³ • „R.D. Josaphat Michael Karp, dioec[esis] Samogitiensis; venit 1719, 21. Maii, abiit eodem in Julio” (k. 9v).
• „R.D. Josaphat Karp, dioec[esis] Samogitiensis; venit 1719, die 21. Maii, abiit eodem 8. Julii. [*późniejszy dopisek*] Factus episcopus Samogitiae” (k. 10v).

⁶⁶ Biskup tytularny Acanthus i sufragan białoruski w diecezji wileńskiej 1722-1725, następnie ordynariusz smoleński (z zachowaniem nadal sufraganii białoruskiej) 1725-1744.

⁶⁷ Błąd w zapisie, jako że nie mógł to być kwiecień 1687 r., skoro B. Gosiewski do seminarium wstąpił 5 V tego roku.

⁶⁸ Biskup tytularny Izaupolis (Isaupolis) i sufragan poznański 1722-1725.

⁶⁹ Biskup tytularny Aradus (nominat) i sufragan trocki w diecezji wileńskiej 1804-1807.

⁷⁰ Biskup tytularny Diana i sufragan warmiński 1800-1837, następnie biskup ordynariusz warmiński 1837-1841.

⁷¹ Biskup ordynariusz smoleński 1745-1763.

⁷² Biskup tytularny Pella i sufragan lwowski 1725-1732.

⁷³ Biskup ordynariusz żmudzki 1736-1739.

- ✘ **KICKI Ferdynand Onufry** (1720-1797) [1749]⁷⁴ • „Ven. Ferdinandus Kicki, non tonsuratus, dioec[esis] Plocensis, annorum 28. Venit 11. Januarii 1749. Audit philos[ophiae] et theologiae. Pensionarius. Suscepit tonsuram ab illustrissimo episcopo Plocensi Sabbatho Sancto 1749. Subdiac[onatus] Sabbatho 4. Temp[orum] in Quadr[agesimae] ab illustrissimo Riaccour. Abiit ex seminario 28. Aprilis 1749 et rediit 2da Augusti 1749. Iterum abiit 12. Septembris 1750” (k. 20r).
- ✘ **KICKI Kajetan Ignacy** (1740-1812) [1765]⁷⁵ • „R.D. Caietanus Kicki, dioecesis Plocensis, cum dimissoriis. Clericus 4. minorum [ordinum]. Susceptio ad seminarium: 9na Februarii 1765. Theologiae speculativae, iuris canonici, historiae, scripturae, dogmaticae [dedit operam]. In fundatione. Vir hilaris et doctus” (k. 33r).
- ✘ **KOSSAKOWSKI Jan Nepomucen** (1755-1808) [1777]⁷⁶ • „R.D. Joannes Nepomucenus Kossakowski, dioec[esis] Cracoviensis, clericus 4. min[orum] ordinum 20. Decembris 1777. Tempus susceptionis [in seminarium]: 4. Octobris 1776. Scit [linguam] Gallicam. In pensione. Die 14. Junii 1777 abiit pro vacationibus, rediit 1. Octobris 1777. Iterum abiit pro vacationibus ultimis Junii 1778, rediit 10. Novembris eiusdem. 14vo Maii abiit a seminario Romam perrexturus 1779. Homo sine ulla nota applicatione morum gravitate et pietate conspicuus” (k. 44r).
- ✘ **KOSSAKOWSKI Józef Kazimierz** (1738-1794) [1762]⁷⁷ • „P.R.D. Josephus Kossakowski, subdiaconus, dioecesis Vilnensis. Venit ad seminarium die 5. Augusti 1762. In pensione extraordinaria. Auditor theol[ogiae] specul[at]ivae] et iuris canonici. Ordinatus ad praeposituram Wołpiniensem usque ad presbyteratum inclusive, quem suscepit 17. Aprilis 1763, quae fuit Dominica 2^{nda} post Pascha. Abiit ex seminario 19. Junii 1763. Vir plenus spiritus ecclesiastici, in studiis seriae cum profectu applicationis, in pietatis exercitio religionis, in regularitate omnibus ad exemplum” (k. 30r).
- ✘ **KOWALSKI Kajetan** (1769-1840) [1788]⁷⁸ • „R.D. Caietanus Kowalski, dioec[esis] Posnaniensis, natus 1768, d[ie] 7. Augusti. Adventus [in seminarium] 1788, die 1ma mensis Februarii. In fundatione” (k. 49v).

⁷⁴ Biskup tytularny Targa i sufragan (od 1778 r. koadiutor) lwowski 1777-1780, następnie arcybiskup metropolita lwowski 1780-1797.

⁷⁵ Biskup tytularny Soli i sufragan lwowski 1783-1797, następnie arcybiskup metropolita lwowski 1797-1812.

⁷⁶ Biskup tytularny Loryma (Lorima) i koadiutor inflancki 1793-1794, następnie biskup ordynariusz inflancki 1794-1798, na koniec biskup ordynariusz wileński 1798-1808.

⁷⁷ Biskup tytularny Cinna (Cynna) i sufragan trocki w diecezji wileńskiej 1775-1781, następnie biskup ordynariusz inflancki 1781-1794 (od 1791 r. zarazem koadiutor wileński).

⁷⁸ Biskup tytularny Maximianopolis i sufragan gnieźnieński 1833-1840.

- ✘ **KOZMIAN Józef Szczepan** (1773-1831) [1791] • „Josephus Kozmian, natus die [pozostawiono puste miejsce na datę], dioecesis Lublinensis; IV. mino[orum] ord[inum] clericus]. Adventus [in seminarium] die 23. Septembris 1791. In pensione. Discessit pro maioribus ordinibus ad suam dioecesim 1794 anno in tempore Quadragesimae” (k. 51r).
- ✘ **KRASICKI Ignacy Błażej** (1735-1801) [1751]⁷⁹ • „P.R.D. Ignatius Krasicki, non tonsuratus, dioec[esis] Premisliensis, ann[orum] 17. Venit 1ma Maii 1751. Audit eloq[uentiae] et philos[ophiae]. Pensionarius. Suscepit minores ordines ab illustrissimo suffraganeo Plocensi” (k. 21r).
- ✘ **KRASIŃSKI Adam Stanisław** (1714-1800) [1732]⁸⁰ • „R.D. Adamus Krasinski, tonsuratus, dioec[esis] Cracoviensis, venit 1732, die 26. Octobris; dimissus est 1733, 17. Junii, ob pravos onores. Pensionarius” (k. 14r).
- ✘ **LEDÓCHOWSKI (HALKA-LEDÓCHOWSKI) Mieczysław** (1822-1902) [1841]⁸¹ • „Mecislaus Ledochowski, filius comitum Josephi et Mariae de Zakrzewskie, legitimorum coniugum, dioecesis Sandomiriensis; natus 29. Octobris 1823 anno in villa Gorka, ecclesia parochiali Klimontoviensi baptizatus. Die 20. Julii 1841 anno susceptus [in seminarium] ad fundum proprium. Iuvenis classis VII cum eminentia. Capit cursum a philosophia, deinde dabat operam theologicis obiectis cum eminente progressu. Primam tonsuram et quatuor minores ordines [suscepit] die 19. Decembris 1841 anno. Iuvenis bonae spei, magnae capacitatis et applicationis, modestus, pius, exemplaris ac omnibus charus. Abbit Româ anno 1843, mense Augusto” (k. 77v).
- ✘ **LEWIŃSKI Franciszek** (1783-1854) [1802]⁸² • „Franciscus Lewinski, Cuiavien-sis dioecesis natus, aetas annorum 17. Susceptio in seminario 1802, die 5. Octobris. In fundatione. 4. minorum ordinum. Abiit Vratislaviam studia inibi in Universitate continuaturus” (k. 54r).
- ✘ **ŁOPACIŃSKI Jan Dominik** (1708-1778) [1730]⁸³ • „R.D. Joannes Łopaciński, acolythus, dioec[esis] Vilmensis. Venit 1730, 18. Septembris, abiit 1731, 19. Maii. Pensionarius” (k. 13v).
- ✘ **ŁOPACIŃSKI Józef Leon** (1751-1803) [1764]⁸⁴ • „R.D. Josephus Łopacinski, dioecesis Vilmensis, annorum 14. Suscepit tonsuram et 4. minores. Susceptio

⁷⁹ Biskup tytularny Urnaopolis (Verinopolis) i koadiutor warmiński w 1766 r., następnie biskup ordynariusz warmiński 1766-1795, na koniec arcybiskup metropolita gnieźnieński 1795-1801.

⁸⁰ Biskup ordynariusz kamieniecki 1759-1795.

⁸¹ Arcybiskup tytularny Thebae i nuncjusz apostolski w Królestwie Belgii 1861-1866, następnie arcybiskup metropolita gnieźnieński i poznański 1866-1886; kardynał od 1875 r., prefekt Kongregacji Rozkrzewiania Wiary.

⁸² Biskup tytularny Eleutheropolis i sufragan janowski (podlaski) 1826-1854.

⁸³ Biskup ordynariusz żmudzki 1762-1778.

⁸⁴ Biskup tytularny Tripolis 1776-1803 i sufragan żmudzki 1776-1786.

- ad seminarium: 12. Maii 1764. In pensione. Studuit philosophiae, deinde theol[ogiae] specul[ativae], historiae, Scripturae Sacrae. Abiit a seminario 19. Julii 1766. Optimae spei adolescens, rediit ad seminarium 1767. Iterum venit ad seminarium 1770, 30. Septemb[ris], abiit 18. Junii 1771” (k. 32r).
- ✘ **ŁUBIEŃSKI Konstanty Ireneusz** (1825-1869) [1847]⁸⁵ • „Constantinus Conradus Henricus Łubienski, filius comitum Henrici Łubienski et Irenae de Potockich, legitimorum coniugum, archidioec[esis] Varsaviensis. Natus die 19. Februarii anno 1825, in ecclesia parochiali S[anctae] Crucis Varsaviae baptizatus. Susceptus [in seminarium] die 10. Julii anno 1847 in fundum proprium, finitis studiis apud Patres e Societate Jesu. Caepit cursu a theologia. Eam que finivit cum progressu eminenti. Primam tonsuram et 4. minores ordines die 26. Decembris 1847 suscepit provisus ad Wiskitki. Suscepit presbyteratum die 15. Julii 1849 anno. Tempore commorationis in seminario semper fuit pius, zelozus, magnam spem in futurum promittens. Discessit ad Wiskitki in mense Maio anno 1850” (k. 81v).
- ✘ **MASSALSKI Ignacy Jakub** (1726/7-1794) [1745]⁸⁶ • „P.R.D. Ignatius Massalski, acolythus, dioec[esis] Vilnensis, annorum 18., canonicus Vilnensis et Varsaviensis. Venit 25. Septembris 1745. Audit theologiae moralis. In fundatione. Suscepit tonsuram et minores ordines in Dominica Quinquagesimae 1746. Subdiaconus eodem anno in 4. Temporum post Luciam. Diaconus in festo Thomae eodem anno. Presbyter in festo Trium Regum 1747. Promotus ad vicariatum in Grojec, discessit ex seminario 8. Martii 1747 ad suum titulum. Satis exemplariter se gessit in seminario” (k. 19r).
- ✘ **MIASKOWSKI Józef** (1744-1804) [1767]⁸⁷ • „R.D. Josephus Miaskowski, [dioecesis] Posnaniensis, clericus 4^{or} ord[inum]. Susceptus 4ª Septembris 1767. In pensione extraordinaria. Abiit ad propria in Maio 1768. Vir superioris capacitatis” (k. 35v).
- ✘ **OKĘCKI Antoni Onufry** (1729-1793) [1753]⁸⁸ • „Ven. Antonius Okęcki, non tonsuratus, dioec[esis] Plocensis, annorum 22. Venit 8. Decembris anno 1753, audit ius canon[cum] et theologia mor[alis]. In fundatione. Factus presbyter ad titulum canonicatus Kiiovien[sis]. Abscessus 26. Augusti 1757. Factus presbyter Sabbatho Sancto anno 1757” (k. 22r).
- ✘ **ORAŃSKI (WOYNA-ORAŃSKI) Adam** (1697-1763) [1719]⁸⁹ • „R.D. Adamus Oranski, subdiaconus, dioec[esis] Luceoriensis; venit 1719, 26. Novembris, abiit 1720 [brak daty dziennej]” (k. 10v).

⁸⁵ Biskup ordynariusz sejneński 1863-1869.

⁸⁶ Biskup ordynariusz wileński 1762-1794.

⁸⁷ Biskup ordynariusz warszawski 1799-1804.

⁸⁸ Biskup ordynariusz chełmski 1771-1780 (równocześnie koadiutor poznański 1775-1780), następnie biskup ordynariusz poznański 1780-1793.

⁸⁹ Biskup tytularny Belle i sufragan kamieniecki 1730-1763.

- ✕ **OSTASZEWSKI Tomasz** (1745-1817) [1768]⁹⁰ • „R.D. Thomas Ostaszewski, [diocesis] Posniensis, 1745 [natus]. Clericus 4. minorum. Susceptus 8. Decembris 1768. In fundatione. Ordinatus ad presbyterium, profecit in pietate et scientiis. Venit [iterum] 1770, 29. Augusti, finivit semin[arium] 27. Novembris 1770. Mansurus ad Aulam illustrissimi episcopi Chelmensis”(k. 37r).
- ✕ **OSTROWSKI Antoni Kazimierz** (1713-1784) [1735]⁹¹ • „R.D. Antonius Ostrowski, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioec[esis] Posnaniensis; venit 1735, 1ma Martii, abiit 1735, 17ma Julii. In fundatione”(k. 14v). • „R.D. Antonius Ostrowski, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioec[esis] Posnaniensis; rediit 1735, 15ta Septembris; abiit 1736, 27. Junii. Pensionarius”(k. 14v). • „R.D. Antonius Ostrowski, diaconus, dioec[esis] Posnaniensis; rediit 1736, 12ma Septembris; abiit sacerdos 1736, 12. Octobris. In fundatione”(k. 14v).
- ✕ **OSTROWSKI Daniel Elias** (1762-1831) [1783]⁹² • „R.D. Daniel Ostrowski, archioecesis Gnesnensis. Adventus [in seminarium]: 27. Septembris 1783. In fundatione. Discessit Romam ad seminarium 1784 (discessit 21. Julii 1784). Mansit per vacationibus. Discessit immediate ante festum S[ancti] Vincentii pro vacationibus 1785, rediit 8. Septembris. Discessit pro vacationibus die 20. Julii 1786, rediit 1786, 30. Septembris. Finivit seminarium”(k. 47r).
- ✕ **PALUCKI Michał Wawrzyniec** (1745-1801) [1766]⁹³ • „Rev. Dominus [*brak imienia*] Pawłucki [*sic!*], [diocesis] Kiioviensis, [natus] 1745. Susceptus ad seminarium 13. Octobris 1766. In pensione; ab anno 1769, die 25. Septembris, caepit esse in fundatione. Ordinatus in presbyterum Sabbatho Sancto 1770”(k. 35r).
- ✕ **PAWŁOWSKI Józef** (1698-1759) [1720]⁹⁴ • „R.D. [*brak imienia*] Pawłowski, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioec[esis] Posnaniensis; venit 1720, 2. Octobris, abiit 1721, 10. Julii”(k. 11r).
- ✕ **PODOSKI Gabriel Jan** (1719-1777) [1742]⁹⁵ • „Perillustris R. Gabriel Podoski, canonicus Gnesnensis. Venit 12. Februarii 1742. Pensionarius” [*brak daty odejścia*] (k. 17v) • „Perillustris R. Gabriel Podoski, canonicus Plocensis. Venit 12. Februarii 1742. Pensionarius” [*dwukrotny wpis*] (k. 17v).

⁹⁰ Biskup ordynariusz płocki 1815(1809)-1817.

⁹¹ Biskup ordynariusz inflancki 1753-1763 (równocześnie koadiutor włocławski 1758-1763), następnie biskup ordynariusz włocławski 1763-1777, na koniec arcybiskup metropolita gnieźnieński 1777-1784.

⁹² Biskup tytularny Bethsaida i sufragan łowicki (początkowo w archidiecezji gnieźnieńskiej, od 1818 r. w archidiecezji warszawskiej) 1815-1831.

⁹³ Biskup tytularny Adrane i sufragan kijowski 1791-1801.

⁹⁴ Biskup tytularny Nio (Jos) 1748-1759 (związany przez posługę z diecezją poznańską).

⁹⁵ Arcybiskup metropolita gnieźnieński 1767-1777.

- ✘ **POLLNER Karol Ludwik** (1825-1887) [1844]⁹⁶ • „Carolus Pollner, filius parentum civium Petri et Fridericae de Kajzer, legitimorum coniugum, dioecesis Varsaviensis; natus die 10. Junii 1825 atque in ecclesia parochiali Ravensi baptizatus. Die 20. Julii [1844] susceptus in fundum dioecesanum, studiosus 7. classis cum sufficienti progressu. Sperans se dimissurum sua sponte dimisit seminarium et contulit se ad seminarium Vladislaviense, iuvenis non bene compositus, die 20. Julii anno 1845” (k. 80v).
- ✘ **PONIATOWSKI Michał Jerzy** (1736-1794) [1756]⁹⁷ • „Ven. Michael Poniatowski, non tonsuratus, dioec[esis] Posnaniensis, factus canonicus Cracoviensis. Venit 21. Februarii anno 1756. Audit philosophiam. In pensione. Ordines minores suscepit ab illustrissimo episcopo Livoniae Ostrowski 8. Maii anno 1756; subdiaconatum 11. Martii a celsissimo loci ordinario 1758. Interrupto per annum seminario, iterum rediit et prope annum moratus, factus presbyter, abiit in Junio [*brak roku*]; homo humilis et ab omnibus aestimatus” (k. 23v).
- ✘ **ROGOWSKI Iwo Onufry** (1737-1806) [1765]⁹⁸ • „R.D. Ivo Rogowski, dioecesis Posnaniensis, annorum 29. Clericus 4. minorum [ordinum]. Susceptus ad seminarium: 5. Octobris 1765. Theologiae moralis, rubricis et aliquantulum historiae ecclesiasticae dedit operam. In pensione. Suscepit sacros ordines usque ad presbyteratum inclusive temporibus Quadragesimae anno 1766. Ordinatus ad vicariatam ecclesiae Brwinoviensis. Abiit a seminario ad praestanda servitia ad modicum tempus celsissimo loci ordinario nec illis finitis rediit. Vir bene compositus et superioris capacitatis” (k. 33v).
- ✘ **RYDZYŃSKI Franciszek Ksawery** (1734-1814) [1752]⁹⁹ • „R.D. Franciscus Rydzynski, acolythus, [archi]dioec[esis] Gnesnensis, annorum 19., canonicus Posnaniensis. Venit 22. Septembris 1752. Audit eloq[uentiae] et philos[ophiae]. Pensionarius. Discessit Romam” (k. 21v).
- ✘ **RZEWUSKI Paweł** (1804-1892) [1824]¹⁰⁰ • „Paulus Rzewuski, [filius] Rochi et Mariannae, legitimorum coniugum, agricularum de Rzewusk villa, dioecesis Podlachiensis. Natus 12. Ianuarii 1804 anno, baptizatus in Kossow. Susceptus [in seminarium] 4. Septembris 1824 ad fundum seminarii. Minores ordines suscepit 26. Februarii 1825, subdiaconatum 2. Junii 1827, diaconatum 29. Junii [1827], presbyteratum 22. Julii 1827. Continuandis studiis abiit Generale Seminarium. Optimae spei” (k. 65r).

⁹⁶ Biskup tytularny Troas i sufragan kujawsko-kaliski 1884-1887.

⁹⁷ Biskup tytularny Aggia i koadiutor płocki w 1773 r., następnie biskup ordynariusz płocki 1773-1785 (zarazem koadiutor krakowski 1775-1782), na koniec arcybiskup metropolita gnieźnieński 1785-1794.

⁹⁸ Biskup tytularny Camachus i sufragan chełmiński 1785-1806.

⁹⁹ Biskup tytularny Nicopolis i sufragan poznański 1780-1795, następnie biskup ordynariusz chełmiński 1795-1814.

¹⁰⁰ Biskup tytularny Prusa (nominat) i sufragan warszawski (nigdy nie objął tej funkcji) 1863-1892.

- ✘ **SAPIEHA Józef Stanisław** (1708-1754) [1727]¹⁰¹ • „R.D. Josephus Sapieha, acolythus, praepositus et canonicus Vilmensis; venit 1727, 9. Novembris, abiit 1728, 7. Julii. Pensionarius, studuit philosophiae” (k. 13r). • „R.D. Josephus Sapieha, acolythus, praepositus Vilmensis, canonicus Varsaviensis; rediit 1728, d[ie] 7. Novembris, abiit 1729, 1. Septembris. Pensionarius, studuit philosophiae” (k. 13v) • „R.D. Josephus Sapieha, subdiaconus, praepositus Vilmensis; rediit 1730, 18. Septembris, abiit 1731, 19. Maii. Pensionarius” (k. 13v).
- ✘ **SIENIEŃSKI (SIENIŃSKI) Dominik Joachim** (1668-1743) [1694]¹⁰² • „R.D. Dominicus Sieninski, clericus; venit anno 1694, die 25. Septembris, abiit 1695 in Martio” (k. 5r).
- ✘ **SIESTRZEŃCEWICZ Bohusz Stanisław** (1731-1826) [1763]¹⁰³ • „R.D. Stanislaus Bohusz Siestrzencewicz, canonicus Samogit[iensis], diaconus, dioec[esis] Vilmensis, annorum 32. Susceptus ad seminarium 13. Junii 1763. In pensione. Suscepit praesbyteratum 3. Julii 1763. Abiit 1763, aliquo tempore tentum mansit. Vir probus, prudens et eruditus” (k. 31 r).
- ✘ **SZEMBEK Krzysztof Hilary** (1723-1797) [1741]¹⁰⁴ • „R.D. Christophorus Szembek, acolythus, dioec[esis] Cracoviensis; venit 1741, 16. Februarii. Pensionarius” [*brak daty odejścia*] (k. 16v). • „R.D. Christophorus Szembek, canonicus Cracoviensis, dioec[esis] Cuiaviensis, natus a[nno] D[omini] 1723, 19. Januarii. Ex anno praeterito mansit pro vacationes et 1. Septembris 1742 reasumpsit studia. Iterum rediit die 2. Novembris anno Domini 1742. Suscepit 4. minores ordines. Abiit pro vacationibus. Die 21. Septembris [*brak daty rocznej*] discessit adhuc clericus, brevi Romam profecturus, optime se gessit” (k. 17r).
- ✘ **SZEMBEK Stanisław** (1650-1721) [167?]¹⁰⁵ • „[Ab anno 1675 ad annum 1678]: R.D. Stanislaus Szembek, subdiaconus dioec[esis] Cracoviensis, in seminario factus presbyter, mansit an[no] 1 et plus aliquod. [*późniejszy dopisek*] Suffraganeus Cracoviensis, episcopus Cuiaviensi, archiepiscopus Gnesnensis” (k. 2r).
- ✘ **SZYKOWSKI Jan** (1721-1798) [1753]¹⁰⁶ • „R.D. Joannes Szykowski, clericus 4. minorum ordinum, dioec[esis] Posnaniensis. Venit 20. Sept[embris] 1753],

¹⁰¹ Biskup tytularny Diocaesarea i koadiutor wileński 1737-1754.

¹⁰² Biskup tytularny Maronea 1728-1743 (związany przez posługę z archidiecezją gnieźnieńską).

¹⁰³ Biskup tytularny Mallus i sufragan białoruski w diecezji wileńskiej (używał niekanonicznego tytułu biskupa białoruskiego) 1773-1783, następnie arcybiskup metropolita mohylowski 1783-1826.

¹⁰⁴ Biskup tytularny Uranopolis (Verinopolis) 1767-1785, koadiutor początkowo chełmiński (1767-1775), następnie płocki (1775-1785), na koniec biskup ordynariusz płocki 1785-1797.

¹⁰⁵ Biskup tytularny Dionysias i sufragan krakowski 1690-1700, następnie biskup ordynariusz wrocławski 1700-1706, na koniec arcybiskup metropolita gnieźnieński 1706-1721.

¹⁰⁶ Biskup tytularny Sinope i sufragan łucki 1775-1798.

- audit iuris canonici et theol[ogiae] moralis. In fundatione. Anno 1754 factus presbyter et parochus ad Sule[?]" (k. 21v).
- ✘ **TOCZYŁOWSKI** (SAMSON-TOCZYŁOWSKI) **Piotr Aleksander** (1741-1809) [1764]¹⁰⁷ • „R.D. [brak imienia] Toczyłowski, clericus 4. min[orum] ord[inum]; susceptus ad seminarium 21. Septembris 1764. Theologiae speculativae ac dogmatico-moralis dedit operam. In pensione. Abiit a seminario 21. Decembris 1764, servitia sua illustrissimo episcopo Vilmensi praestiturus. Vir bene compositus ac superioris capacitatis" (k. 32v).
 - ✘ **TURSKI Feliks Paweł** (1728-1800) [1747]¹⁰⁸ • „R.D. Felix Turcki, acolythus, archidioec[esis] Gnesnensis, annorum 20. Venit 27. Octobris 1747. Audit theol[ogiae] speculat[ivae] et moralis. Pensionarius. Discessit pro vacationibus 13. Julii 1748" (k. 19v).
 - ✘ **WESSEL Adam Augustyn** (1678-1735) [1695]¹⁰⁹ • „R.D. Adamus Wissel [sic], clericus, venit anno 1695, die 3. Augustii; abiit [brak daty]" (k. 5r).
 - ✘ **WILKXYCKI Jan Jerzy** (1763-1831) [1782]¹¹⁰ • „R.D. Joannes Wilkxycki, ex archidioec[esi] Gnesnensi, clericus 4. min[orum] ord[inum]. Adventus [in seminarium]: 16. Octobris 1782. In pensione" (k. 47r).
 - ✘ **WODZIŃSKI** (WODZYŃSKI) **Gabriel** (1727-1788) [1745]¹¹¹ • „R.D. Gabriel Wodzinski, acolythus, dioec[esis] Posnaniensis, annos 19. Venit 22. Septembris 1745. Audit philos[ophiae], iuris canon[ici] et [theologiae] moralis. In fundatione. Suscepit subdiaconatum in festo S. Casimiri 1750 ad titulum canoniae Varsavien[sis], diaconatum in festo Assumptionis, presbyt[eratum] Sabbatho Sancto. Abiit ex seminario 16. Aprilis 1750" (k. 19r).
 - ✘ **WOLICKI Teofil** (1768-1829) [1785]¹¹² • „R.D. Theophilus Wolicki, archidioecesis Gnesnensis. Confirmatus. Adventus [in seminarium]: 30. Septembris 1785ta. In pensione. Studuit iuris canonici et theol[ogiae] moralis et historiae ecclesiasticae. Discessit pro vacationibus 8. Julii 1786. Non est reversus [sed] profectus est Vilnam pro scientiis acquirendis in Academia [Vilmensi]. Iuvenis capacitatis eximiae et applicationis assiduae. Modestus et gravis, exercitia spiritualia solita in seminario frequentans et bonam spem in futuram praesefrens" (k. 48r).

¹⁰⁷ Biskup tytularny Belle 1782-1809 i sufragan wileński 1782-1793.

¹⁰⁸ Biskup ordynariusz chełmski 1765-1771, następnie biskup ordynariusz łucki 1771-1790, na koniec biskup ordynariusz krakowski 1790-1800.

¹⁰⁹ Zob. wyżej przyp. 48.

¹¹⁰ Biskup tytularny Flaviae i sufragan chełmiński 1817-1831.

¹¹¹ Biskup tytularny Theveste i koadiutor smoleński 1759-1763, następnie biskup ordynariusz smoleński 1763-1788.

¹¹² Arcybiskup metropolita gnieźnieński i poznański 1828-1829.

- ✘ **WOŁOWICZ (WOŁOWICZ) Andrzej** (1750-1822) [1769]¹¹³ • „A.R.D. Andreas Wołowicz, [dioecesis] Luceoriensis, 1749 natus. Clericus 4. minor[um ordinum], dioecesis Luceoriensis. Susceptus 20. Januarii 1769. In pensione extraordinaria. Venit [iterum] 23. Sept[embris] 1770, abiit 20. Julii 1771, rediit 22. Septembris. Abiit pro vacationibus d[ie] 19. Julii 1772 ac post Româ profectus est. Omnibus charus ob egregias dotas” (k. 37v).
- ✘ **WORONICZ Jan Paweł** (1757-1829) [1781]¹¹⁴ • „R.D. Joannes Woronicz, ex dioec[esi] Luceoriensi, cum dimissorial[is], annorum 24. Adventus [in seminarium]: 13. Septembris 1781. In fundatione. [Anno] 1782 discessit pro vacation[ibus], 19. Julii, iam non rediit. Vir exemplaris in omnibus. [Anno] 1783, 17. Novembris, rediit ad continuanda studia” (k. 46r).
- ✘ **WYŻYCKI Mikołaj Ignacy** (1698-1757) [1715]¹¹⁵ • „R.D. Nicolaus Wyzycki, clericus dioec[esis] Posnaniensis; venit 1715, 10. Septembris, abiit 1719, 30. Januarii. Studuit philosophiae et theologiae Romam, profectus ubi annis 5. mansit in Collegio Nobilium Congregationis Missionis” (k. 8v).
- ✘ **ZAŁUSKI Andrzej Stanisław** (1695-1758) [1719]¹¹⁶ • „R.D. Andreas Załuski, subdiaconus, dioecesis Plocensis; venit 1719, die 25. Februarii, abiit eodem 10. Aprilis” (k. 9v). • „R.D. Andreas Załuski, subdiaconus, dioec[esis] Plocensis; venit 1719, 25. Februarii, abiit eodem 10. Aprilis. [późniejszy dopisek] Factus episcopus Plocensis anno 1724 ex praeposito cathedrali Plocensi, duce Sielunensi” (k. 10v).
- ✘ **ZAŁUSKI Józef Andrzej** (1702-1774) [1715]¹¹⁷ • „R.D. Josephus Załuski, clericus non tonsuratus, dioecesis Posnaniensis, venit 1715, die 27. Decembris [brak daty odejścia]” (k. 9r).
- ✘ **ZAŁUSKI Marcin (starszy)** (ok. 1655-1709) [1691]¹¹⁸ • „R.D. Martinus Załuski, palatinides Ravensis, venit anno 1691, die 17. Novembris” (k. 4r).
- ✘ **ZAŁUSKI Marcin (młodszy)** (1700-1768) [1714]¹¹⁹ • „R.D. Martinus Załuski, non tonsuratus, dioec[esis] Posnaniensis; venit 1714, die 28. Augusti, abiit eodem 15. Octobris” (k. 8v).

¹¹³ Biskup ordynariusz kujawsko-kaliski 1819-1822.

¹¹⁴ Biskup ordynariusz krakowski 1815-1828, następnie arcybiskup metropolita warszawski 1828-1829.

¹¹⁵ Arcybiskup metropolita lwowski 1737-1757.

¹¹⁶ Biskup ordynariusz płocki 1723-1736, następnie biskup ordynariusz łucki 1736-1739, z kolei biskup ordynariusz chełmiński 1739-1746, na koniec biskup ordynariusz krakowski 1746-1758.

¹¹⁷ Biskup ordynariusz kijowski 1759-1774.

¹¹⁸ Biskup tytularny Rosmen i sufragan płocki 1696-1709.

¹¹⁹ Biskup tytularny Drasus i sufragan płocki 1732-1763 (zrezygnował z godności biskupiej i wstąpił do jezuitów).

✧ **ZAŁUSKI Paweł Antoni** (ok. 1675-1719) [1694]¹²⁰ • „R.D. Paulus Załuski, clericus Plocensis; venit anno 1694, die 29. Novembris, abiit 1695 in Julio. [późniejszy dopisek] Factus suffraganeus Plocensis” (k. 5r).

* * *

BIAŁŁOZOR • „R.D. Adamus Białłozor¹²¹, canonicus Vlnensis, acolythus, dioec[esis] Vlnensis, annorum 21. Venit 28. Septembris 1746. Audit theol[ogiae] speculat[ivae] et moral[is]. Pensionarius. Discessit ex seminario 8. Julii 1747” (k. 19r).

CZAPSKI • „R.D. Franciscus Czapski¹²², clericus Culmensis, venit 1699, 24. Septembris; abiit 1702, 19. Aprili” (k. 6r). • „R.D. Thomas Czapski¹²³, clericus Culmensis, venit anno 1699, die 10. Septembris; abiit 1700, 3. Junii” (k. 5v).

CZETWERTYŃSKI • „Celsissimus princeps Gabriel Czetwertinski¹²⁴, tonsuratus, dioecesis Luceoriensis, annorum 19. Venit ad seminarium 13. Octobris 1761. In pensione extraordinaria. Auditor philosophiae. Abiit Lublinum ad parentem die 18. Maii 1762, rediit 8. Octobris; abiit pro vacationibus 28. Maii 1763” (k. 29v).

CZULSKI • „R.D. Laurentius Czulski¹²⁵, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioec[esis] Chełmensis; venit 1722, 15. Octobris, abiit 1723, 12. Aprilis” (k. 11v).

DEMBOWSKI • „Ven[erabilis] dominus [brak imienia] Dembowski¹²⁶, tonsuratus. Susceptus ad seminarium 22. Septembris 1766. In pensione. Suscepit 4. minores [ordines] 20. Decembris 1766, maiores in anno 1770. Factus presbyter, finivit seminarium in anno 1770; recepit se ad propria Plociam, ubi custodem cathedralem agit. Iuvenis exemplaris vitae, amator literarum, omnibus charus; faxit Deus ut talis sit ad mortem” (k. 34v).

DENHOFF • „R.D. Nicolaus Dönhoff¹²⁷, clericus Cracovien[sis]; venit 1702, d[ie] 7. Novembris, abiit 1703, 4. Julii. Iterum reversus (vide infra)” (k. 6r) • „R.D.

¹²⁰ Biskup tytularny Alba i sufragana plocki 1710-1719.

¹²¹ Dalszy krewny biskupa Jerzego Białłozora, ordynariusza – kolejno – smoleńskiego (1658-1661) i wileńskiego (1661-1665).

¹²² W latach 1726-1733 ordynariuszem chełmińskim był Franciszek Tomasz Czapski (żył 1688-1733), z którym – ze względów chronologicznych – nie można utożsamiać żadnego z przyjętych w roku 1699 do *Seminarium Externum* kleryków o tym nazwisku.

¹²³ Zob. poprzedni przypis.

¹²⁴ Przedstawiciel kniaziowskiego rodu Światopołk-Czetwertyńskich, stanowiącego jedną z bocznych odnóg dynastii Rurykowiczów (z rodziny tej wywodziło się kilku prawosławnych władcy).

¹²⁵ Krewny biskupa Walentego Konstantyna Czulskiego, sufragana chełmskiego 1721-1723.

¹²⁶ Wpis ten odnosi się do zmarłego w roku 1809 Joachima Dembowskiego, będącego nie tylko kustoszem katedralnym plockim (o czym w przywołanym źródle), ale również archidiaconem gnieźnieńskim i prepozytem włocławskim, zarazem (od 1792) ostatnim w dziejach Rzeczypospolitej Obojga Narodów sekretarzem wielkim duchownym Królestwa Polskiego.

¹²⁷ Reprezentant tej samej rodziny, z której pochodzili kardynał Jan Kazimierz Denhoff, przed-

Nicolaus Dönhoff, clericus Cracoviensis; iterum rediit a[nno] 1703, die 17. Novembris, abiit 1704, 13. Martii (iterum reversus ut infra)” (k. 6v) • „R.D. Nicolaus Dönhoff, clericus Cracoviensis, iterum rediit 1705, d[ie] 10. Januarii; abiit 1705, 6. Aprili” (k. 6v).

GRABIANKA • „R.D. Adamus Grabianka¹²⁸, [clericus] 4. minor[um] ord[inum], archidioec[esis] Leopoliensis. Venit 22. Septembris 1741. Abiit pro vacationibus. Rediit 21. Octobris 1742. Die 27. Octobris 1742 discessit ad propria, adhuc clericus” (k. 17r)

HATTEN (Hattyński) • „R.D. Joannes Hatynski¹²⁹, subdiac[onus] Varmiensis; venit 1693, d[ie] 18. Octobris” (k. 4v) • „R.D. Joannes Hattynski, clericus Varmien[is]; venit a[nno] 1695, die 16. Novembris, abiit 1696, 4. Julii” (k. 5r) • „R.D. Joannes Hattynski; venit a[nno] 1696, die 30. Octobris, abiit 1697 in Augusto” (k. 5v).

HORAIN • „R.D. Antonius Horain¹³⁰, [clericus] 4. minor[um] ordinum dioec[esis] Luceoriensis; venit 1713, 11. Novembris, abiit 1714, 16. Maii” (k. 8v).

HULEWICZ (ULEWICZ) • „R.D. Elias Daniel Hulewicz¹³¹, clericus 4. minor[um] ordinum dioec[esis] Luceoriensis, canonicus Luceoriensis; venit 1713, 23. Septembris, abiit 1714, 12. Februarii. Venit iterum ut infra” (k. 8v). • „R.D. Elias Hulewicz, clericus dioec[esis] Luceoriensis, venit 1715, 16. Junii” [*brak daty odejścia*] (k. 8v).

KOMOROWSKI • „Perill[ustris] Jacobus Antonius Komorowski¹³², abbas Andreoviensis. Clericus 4. minor[um] ord[inum], dioec[esis] Chełmensis, annorum

stawiciel dyplomatyczny Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Kurii Rzymskiej, oraz biskup Jerzy Albrecht Denhoff, zmarły w roku 1702 jako ordynariusz krakowski.

¹²⁸ Późniejszy kanonik metropolitalny lwowski, przedstawiciel rodu Grabianków *vel* Grabionków herbu Leszczyc (Łaszczyc).

¹²⁹ Opracowaniom traktującym o prezbiterium diecezji warmińskiej znany jest wyłącznie Jan Henryk Hatten (zmarły w roku 1683) oraz Jan Wojciech Hatten, który w tym czasie, o jakim mowa w powyższej zapisce, był już archiprezbiterem liczbarskim, stąd nie do niego odnosi się tenże wpis. Z tej samej rodziny wywodził się późniejszy biskup Andrzej Stanisław Hatten *vel* Hattyński (zob. wyżej przyp. 70).

¹³⁰ Reprezentujący wołyńską linię swej rodziny dalszy krewny biskupów Aleksandra Mikołaja i Aleksandra Kazimierza Horainów, z których pierwszy był – kolejno – sufraganem białoruskim w diecezji wileńskiej (1704-1711), ordynariuszem smoleńskim (1711-1716) i na koniec ordynariuszem żmudzkiem (1716-1735), natomiast drugi sufraganem żmudzkiem (1731-1774).

¹³¹ W opracowaniach wspomniany także pod imionami Eliaz Józefat, scholastyk brzeski i kanonik katedralny w Łucku, administrator diecezji łuckiej w okresie wakatu, zmarł jako nominat na sufraganię kijowską – przed uzyskaniem papieskiej prowizji. Współczesny mu jezuicki genealog i heraldyk Kasper Niesiecki nadmieniał, że *Władysław Hulewicz z Barbary Axakównej spłodził syna Eliasza, archidiacona brzeskiego litewskiego, [który] deputatem był na Trybunał Korony roku 1723. Jako nominata suffragana kijowskiego wzmiankuje go chociażby Michał Kazimierz Radziwiłł w prowadzonym przezeń diariuszu pod datą 29 VI 1741 r.*

¹³² W dniu 4 VI 1760 r. *perillustris admodum reverendus Antonius Komorowski, minoris ordinis clericus, abbas commendatarius Andrejoviensis, dioecesis Cracoviensis, sanus ac non coactus,*

19. Venit ad seminarium 14. Octobris 1759. In pensione extraordinaria. Auditor theologiae speculati[ivae] et moralis. Mansit in seminario per 9 hebdomadas iamque interruptim, quia discessit ante festa Nativitatis Domini et post reditum mox discessit iterum die 15. Februarii et iam amplius non rediit. Beneficiumque resignavit et habitum saecularem suscepit 1760” (k. 27r).
- KOS** • „R.D. Adamus Kos¹³³, ex castellano Culmensi canonicus Culmensis; venit 1733, 14. Februarii, abiit 1733, 8. Junii. Pensionarius” (k. 14r).
- KURDWANOWSKI** • „R.D. Joannes Kurdwanowski¹³⁴, clericus Posnaniensis; venit anno 1695, die 5. Septembris, abiit eodem in 1. Octobris (exclusus)” (k. 5r).
• „R.D. Thomas Kurdwanowski¹³⁵, presbyter Posnaniensis; venit 1704, 15. Octobris, abiit anno eodem, 22. Decembris (minoris aedificationis)” (k. 6v).
- MADALIŃSKI** • „R.D. Stephanus Madalinski¹³⁶, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioec[esis] Vladislaviensis; venit 1720, 8. Januarii, abiit 1720, 14. Julii” (k. 10v).
- MAŁACHOWSKI** • „R.D. Petrus Małachowski¹³⁷, nepos illustrissimi domini [episcopi] Cracoviensis, clericus; in habitu clericali venit anno 1681, die 16. Julii, abiit 1682, 10. Julii” (k. 2v).
- OLSZAŃSKI** • „R.D. Franciscus Olszański, non tonsuratus, dioec[esis] Luceorien-sis, venit 1722, die 3^{ia} Febr[uar]ii [brak daty odejścia]” (k. 11v). • „R.D. Franciscus Olszański, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioecesis Posnaniensis; venit 1723, 17. Septembris” [brak daty odejścia] (k. 12r). • „R.D. Franciscus Olszański, dioecesis Posnaniensis; rediit 1725, 17. Decembris” [brak daty odejścia] (k. 12v).
- POTOCKI** • „R.D. Dominicus Potocki¹³⁸, palatinides Braclaviensis, canonicus Vil-nensis; venit anno 1681, die 20. Maii, factus subdiaconus in Seminario, abiit 1682, 1. Augusti” (k. 2v).

non compulsus neque aliquo devio errore aut sinistra machinatione circumventus, dokonał coram officio celsissimi principis, illustrissimi et reverendissimi domini Caietani Ignatii Sołtyk, episcopi Cracoviensis, rezygnacji (ex causis rationalibus) z posiadanego dotychczas w komendzie opactwa cystersów w Jędrzejowie (o czym też w cytowanej zapisce).

¹³³ Przed obraniem stanu duchownego kasztelan – kolejno – kruszwicki (1727-1728) i chełmiński (1728-1733) oraz starosta warecki (z kasztelanii chełmińskiej i tym samym miejsca w Senacie zrezygnował przed 29 I 1733).

¹³⁴ Różny od Jana Franciszka Kurdwanowskiego, sufragana warmińskiego (1713-1729), który na świat przyszedł w roku 1645 i w momencie, do którego odnosi się zapiska, był już kanonikiem katedralnym krakowskim (od 1680) oraz pisarzem wielkim koronnym (od 1684).

¹³⁵ Spokrewniony z hierarchą wspomnianym w poprzednim z przypisów.

¹³⁶ Krewny biskupa Bonawentury Madalińskiego, ordynariusza – kolejno – plockiego (1674-1681) i wrocławskiego (1681-1691).

¹³⁷ Na pokrewieństwo tegoż z ordynariuszem krakowskim (1681-1699), a uprzednio chełmińskim (1676-1681), Janem Małachowskim wskazuje sama treść wpisu w metryce kleryków misjonarskiego *Seminarium Externum*.

¹³⁸ Zmarły już w roku 1683 syn wojewody braclawskiego (uprzednio kasztelana sądeckiego) Jana Potockiego, zarazem rodzony kuzyn biskupa – kolejno – chełmińskiego (1699-1711) i war-

PRZERĘBSKI (PRZEREMBSKI) • „R.D. Vladislaus Przerębski¹³⁹, castellanides Sandomirien[is]; venit anno 1679, die 21. Decembris, abiit 1680” (k. 2v).

PRZYJEMSKI • „R.D. Joannes Przyjemski¹⁴⁰, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioec[esis] Posnaniensis; venit 1720, 20. Februarii, abiit 1720, 8. Decembris (propter minorem capacitatem)” (k. 11r).

RADZIWIŁŁ • „Celsissimus princeps Antonius Radziwiłł¹⁴¹, canonicus Gnesnensis. Clericus 4. min[orum] ord[inum], canonicus titularis Gnesnensis, dioec[esis] ratione domicilii Luceoriensis, annorum 19. Venit ad seminarium 30. Octobris anno Domini 1760. In pensione extraordinaria. Auditor eloquentiae sacrae, postea theologiae speculativae et iuris canonici. Abiit ex seminario 17. Februarii 1763 amplius non reverturus. Homo omnibus odiosus et unum pravus despector” (k. 28v).

ROSTKOWSKI • „[Ab anno 1675 ad annum 1678]: R.D. Petrus Rostkowski¹⁴², clericus dioec[esis] Plocensis, mansit circiter 2 mens[es]” (k. 1r).

SIERAKOWSKI • „R.D. Venceslaus Sierakowski¹⁴³, clericus 4. min[orum] ord[inum], annorum 20. Venit ad seminarium 8. Novembris anno D[omi]ni 1760. In pensione extraordinaria. Auditor eloquentiae sacrae, postea theologiae spe-

mińskiego (1711-1722), na koniec metropolity gnieźnieńskiego (1722-1738) Teodora Andrzeja Potockiego, który był synem jego stryja Pawła Potockiego (kasztelana kamienieckiego).

¹³⁹ Przedstawiciel rodu, z którego wywodził się XVI-wieczny prymas Jan Przerębski (na stolicy gnieźnieńskiej zasiadał w latach 1559-1562), a w jednym z poprzednich pokoleń również biskup – kolejno – plocki (1498-1503) i wrocławski (1503-1513) Wincenty Przerębski (także członek kapituły metropolitalnej w Gnieźnie). Wspomniany w zapisce kleryk zapewne jest tożsamy z Janem Władysławem Przerębskim, synem kasztelana sądeckiego Mikołaja, późniejszym referendarzem koronnym (1688/91-1704), zarazem kantorem metropolitalnym gnieźnieńskim i kanonikiem katedralnym poznańskim oraz krakowskim (także prepozytem łączyczym i kanonikiem kolegiaty w Warszawie).

¹⁴⁰ Potomek rodu zasłużonego dla dziejów Wielkopolski i piastującego w tej dzielnicy rozliczne urzędy ziemskie (być może brat kanonika poznańskiego Józefa Przyjemskiego).

¹⁴¹ Syn ordynata kleckiego i krajczego litewskiego Marcina Mikołaja Radziwiłła, w późniejszym czasie piastujący urzędy – kolejno – referendarza (duchownego) koronnego (1767-1773), którym został po awansie na stolicę prymasowską w Gnieźnie Gabriela Jana Podoskiego, oraz sekretarza wielkiego koronnego (1773-1778), przy czym tę drugą godność uzyskał z kolei po ustanowionym koadiutorem plockim Michale Jerzym Poniatowskim (także przyszłym prymasie).

¹⁴² Krewny biskupa sufragana łuckiego Adama Franciszka Rostkowskiego (zob. wyżej przyp. 44), sam będący następnie kanonikiem katedralnym chełmińskim (tamże później archidiakon) i warmińskim, administratorem biskupstwa chełmińskiego podczas wakatu w 1683 r., wreszcie komendatoryjnym opatem mogileńskim.

¹⁴³ Bratanek biskupa – kolejno – inflanckiego (1738-1739), kamienieckiego (1739-1742) i przemyskiego (1742-1760), na koniec zaś metropolity lwowskiego (1760-1780) Wacława Hieronima Sierakowskiego; członek kapituły katedralnej w Krakowie (od 1797 jej prepozyt) oraz kapituł kolegiackich w Sandomierzu i Warszawie; w 1777 r. nominat na sufraganię lwowską, której ostatecznie jednak nie zdołał objąć.

culativae et iuris canonici. Abiit ex seminario 17. Decembris 1762, amplius non reverturus. Pius et honestus ac omnibus ore laudabilis. Scientiae amator ac omnibus humilis futurisque bonus ecclesiasticus ac utilis Ecclesiae” (k. 28v).

SOSNKOWSKI • „R.D. Casimirus Sosnkowski¹⁴⁴, canonicus regularis, professus in Czerwińsk. Clericus quatuor minor[um] ord[inum, deinde] subdiaconus. Adventus 5. Novembris 1782. In pensione. [Postea] presbyter et praepositus S[ancti] Georgii Varsaviae C[anonorum] R[egularium] L[ateranensium].” (k. 47r).

STADNICKI • „R.D. Antonius de Zmigrod Stadnicki¹⁴⁵, canonicus Leopoliensis; venit anno 1690, die 8. Februarii, abiit 1691, d[ie] 21. Februarii” (k. 4r).

SZANIAWSKI • „R.D. Josephus Szaniawski¹⁴⁶, clericus, annorum 15., archidioec[esis] Gnesnensis. Clericus 4. ord[inum] min[orum], canonicus Cracoviensis. Susceptio ad seminarium: 23. Augusti 1763. In pensione. Abiit in sua primis Julii 1765, amplius non reverturus, Romam profectus” (k. 31r).

SZCZUKA (SZCZUKA) • „R.D. Antonius Szczuka¹⁴⁷, clericus Samogitiensis, venit 1705, die 17. Decembris, abiit 1708, 23. Junii” (k. 6r).

• „R.D. Jacobus Szczuka, venit anno 1689, die 15. Octobris; abiit [*brak daty*]” (k. 4r).

• „R.D. Jacobus Szczuka, clericus Culmensis; venit 1703, d[ie] 25. Novembris, abiit 1704, 4. Maii, Parisios” (k. 6v).

• „R.D. Joannes Szczuka, nepos reverendissimi abbatis Paradisiensis, dioec[esis] Luceoriensis; venit anno 1681, die 26. Maii, abiit 1683, 27. Novembris” (k. 2v).

• „R.D. Paulus Szczuka, clericus 4. minorum ord[inum] dioecesis] Plocensis; venit 1713, 25. Septembris, abiit 1715, 15. Aprilis” (k. 8r).

SZEMBEK • „R.D. Bonifacius Szembek, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], archidioec[esis] Gnesnensis], canonicus; venit 1734, 15ta Octobris, abiit 1735, 20. Augusti. Pensionarius” (k. 14v).

¹⁴⁴ Krewny opata kanoników regularnych laterańskich w Czerwińsku Józefa Frydygiana Sosnkowskiego (na czele opactwa czerwińskiego stał 1776-1795), będącego zarazem kanonikiem (*canonicus natus*) katedralnym płockim.

¹⁴⁵ Przedstawiciel magnackiej rodziny małopolskiej, z której pochodziło wielu duchownych (w tym członków kapituł), jakkolwiek żaden z nich nie doczekał się godności biskupiej.

¹⁴⁶ Krewny biskupów Konstantyna Felicjana Szaniawskiego, ordynariusza – kolejno – wrocławskiego (1706-1720) i krakowskiego (1720-1732), oraz Jana Feliksa Szaniawskiego, wprawie sufragana lwowskiego (1717-1725), a następnie ordynariusza chełmskiego (1725-1733), w 1729 r. nominata na stolicę biskupią w Wilnie; od 1764 r. kanonik katedralny krakowski, od 1774 r. mający także w komendzie opactwo cystersów w Wąchocku.

¹⁴⁷ Przedstawiciel (podobnie, jak i dalej wymienieni) rodziny, z której wywodzili się dwaj biskupi Kościoła chełmińskiego: ordynariusz z lat 1693-1694 Kazimierz Jan Szczuka (uprzednio komendatoryjny opat paradyski) oraz sufragan z lat 1703-1727 Seweryn Szczuka.

- „R.D. Franciscus Szembek, dioec[esis] Cracoviensis; venit anno 1691, die 23. Martii, abiit [brak daty]” (k. 4r).
 - „R.D. Josephus Szembek. Adventus [in seminarium]: 10. Januarii 1785. In pensione. Rediit ex vacationibus 9. Septembris 1785. Discessit d[ie] 8va Julii 1786. Et finivit seminarium” (k. 47v).
- SZEMIOT** • „Franciscus Szemioth¹⁴⁸, dioec[esis] Samogitiensis, baptizatus in Masady, natus 1786, die 6. Septembris. Admissio [in seminarium]: die 9. Septembris a[nno] D[omini] 1815. Ordines minores 21. Decembris 1816. Subdiac[onatus], diac[onatus] et presb[byteratus] suscepit 1817 in Martio. Vicarius in ecclesia Skuły. Discessit ad suam ecclesiam Skuły die 19. Aprilis 1817” (k. 58v).
- SZEPTYCKI** • „R.D. [brak imienia] Szeptycki¹⁴⁹, ex archidioec[esi] Leopoliensi, natus 8. Novembris 1747. Clericus 4. min[orum] ord[inum]. Susceptus 23. Septembris 1771. In pensione extraordinaria. Sufficenter capax, applicativus et satis exemplaris. Callet linguas Gallicam et Italicam. Promotus est ad maiores ordines et presbyteratum in Quadragesima 1772. Abiit ex seminario breviter post Festa Paschalia 1772” (k. 40r).
- TARNOWSKI** • „R.D. Alexander Tarnawski [sic]¹⁵⁰, canonicus Gnesnensis; venit anno 1691, die 23. Februarii, abiit [brak daty]” (k. 4r).
- TYSZKIEWICZ** • „R.D. Felicianus Tyszkiewicz¹⁵¹, clericus 4. min[orum] ord[inum], dioecesis Vilmensis, annorum 18. Venit die 23. Julii a[nno] D[omini] 1743. Philosophiae auditor et post vacationes sacrae eloquentiae. Pensionarius. Factus est cancellarius capituli Samogitiensis 1745, mense Martio. Ad propria profectus est anno 1745, mense Maio. Negligens in studiis fuit” (k. 18r).
- URBAŃSKI** • „R.D. Adamus Urbanski¹⁵², acolythus, dioec[esis] Premisliensis, venit 1740, 3. Septembris. Pensionarius” [brak daty odejścia] (k. 16v). • „R.D. Adamus Urbanski, [dioecesis] Premisliensis, natus 19. Aprilis 1716. Rediit 27.

¹⁴⁸ Z litewskiego rodu Szemiotów *vel* Szemetów wywodził się sufragan żmudzki z lat 1760-1762[?] Jan Szemiot, prekonizowany 21 VII 1760 r. biskupem tytulariuszem Lorymy.

¹⁴⁹ Krewny biskupa tytularnego Saldae i sufragana łuckiego (1739-1759), a następnie ordynariusza płockiego (1759-1773) Hieronima Antoniego Szeptyckiego. Z rodu tego wywodziło się również kilku hierarchów unickich (Atanazy, Bazyli i Leon Szeptyccy w XVIII w., a w czasach nam nieodległych Andrzej Roman Szeptycki).

¹⁵⁰ Syn Jan Stanisława Tarnowskiego i Zofii Barbary z Firlejów, na kanonikat w kapitule metropolitalnej w Gnieźnie instalowany w roku 1692, z którego jednak już w 1695 r. zrezygnował; obrał stan świecki, żeniąc się z wojewodzianką podolską Marią z Dzieduszyckich (doczekał się z niej potomstwa), a zmarł w roku 1707.

¹⁵¹ Bliski krewny ordynariusza żmudzkiego (uprzednio sufragana kijowskiego) Antoniego Dominika Tyszkiewicza (pasterzem Kościoła na Żmudzi był 1740-1762), a w odleglejszym stopniu również ordynariusza – kolejno – żmudzkiego (1633-1649) i wileńskiego (1649-1656) Jerzego Tyszkiewicza.

¹⁵² Krewniak sufragana przemyskiego Antoniego Onufrego Urbańskiego, zmarłego w 1769 r. jeszcze przed przyjęciem sakry.

- Septembris 1741. Pensionarius. Abiit pro vacationibus in Julio 1742. Deposuit vestes clericales et assumpsit habitum saecularem” (k. 17r).
- WESSEL** • „R.D. Bartholomaeus Wessel¹⁵³, dioec[esis] Plocensis; venit 1737, 20. Augusti, abiit 1738, 7. Augusti. Pensionarius” (k. 15r). • „R.D. Bartholomaeus Wessel, acolythus, dioec[esis] Plocensis; rediit 1738, 3. Octobris, abiit 1739, 2. Augusti. Pensionarius” (k. 15v). • „R.D. Bartholomaeus Wessel, dioec[esis] Plocensis, clericus 4. minor[um] ordin[um]. Rediit 7. Octobris 1742. Pensionarius. Abiit sine reditu d[ie] 1ma Decembris 1742 anno adhuc acolythus” (k. 17v).
- WĘZYK** • „R.D. Michael Wezyk¹⁵⁴, clericus Gnesnensis; venit 1699, d[ie] 12. Maii, abiit 1700, 13. Junii” (k. 6r).
- WIELOPOLSKI** • „R.D. Joannes Wielopolski¹⁵⁵, filius illustrissimi cancellarii Regni Poloniae, canonicus Cracoviensis; venit anno 1685, 3. Junii, abiit 1686, 25. Septembris” (k. 3r).
- WIERZBOWSKI** • „R.D. Benedictus Wierzbowski¹⁵⁶, clericus archidioecesis Gnesnensis, cantor Varsaviensis; venit 1713, 30. Martii, abiit 1713, 14. Julii” (k. 8r). • „R.D. Benedictus Wierzbowski, [clericus] 4. minor[um] ord[inum], canonicus Varsaviensis, dioecesis Posnaniensis; venit 1714, die 28. Martii, abiit eodem 20. Julii” (k. 8v).
- WITTAN** • „R.D. Sebastianus Wittan¹⁵⁷, [clericus] 4. min[orum] ord[inum], dioec[esis] Plocensis; venit 1717, 30. Septembris, abiit 1719 in Julio” (k. 9r).
- WOŁOWICZ (WOŁOWICZ)** • „R.D. Antonius Wołowicz¹⁵⁸, clericus 4. ord[inum] min[orum], Luceoriensis dioecesis, annorum 20. Venit ad seminarium 28. Septembris 1759. In pensione. Auditor eloquentiae et philosophiae” (k. 26v).

¹⁵³ Krewny biskupa – kolejno – inflanckiego (1724-1733) i kamienieckiego (1733-1735) Augustyna Adama Wessla, wcześniej opata jędrzejowskiego (zob. wyżej przyp. 48), którego siostra Maria Józefa Wessłówna była małżonką królewicza Konstantego Sobieskiego (najmłodszego syna króla Jana III).

¹⁵⁴ Spokrewniony z biskupem – kolejno – chełmskim (1753-1765) i przemyskim (1765-1766) Walentym Franciszkiem Wężykiem.

¹⁵⁵ Syn kanclerza wielkiego koronnego Jana Wielopolskiego i Konstancji Krystyny z Komorowskich; pomimo uzyskania kanonikatu katedralnego krakowskiego opuścił rychło stan duchowny i zawarł związek małżeński z Anną Konstancją z Lubomirskich.

¹⁵⁶ Spokrewniony z biskupami Stefanem Wierzbowskim, ordynariuszem poznańskim z lat 1664-1687, oraz Hieronimem Wierzbowskim, sufraganem warmińskim z lat 1682-1712, a także infułatem łaskim i kanonikiem gnieźnieńskim Stanisławem Bonifacym Wierzbowskim (zmarł w roku 1728).

¹⁵⁷ Krewniak opata norbertanów (premonstratensów) w Hebdowie Rafała Wittana (na czele opactwa hebdowskiego stał 1742-1745), który przeszedł następnie do kamedułów (tam przyjął imiona Jan Nepomucen) i 1757-1759 był przeorem eremu kamedulskiego na Bielanych pod Krakowem.

¹⁵⁸ Postać różna od żyjącego w latach 1711-1770 Antoniego Erazma Wołowicza, w roku 1755 ustanowionego biskupem ordynariuszem diecezji łuckiej.

BIBLIOGRAFIA

- Bartoszewicz J., *Kościół warszawskie rzymsko-katolickie opisane pod względem historycznym*, Warszawa 1855 [reprint: Kraków–Warszawa–Struga 1989].
- Borkowska M., *Dzieje Góry Kalwarii*, Kraków 2002.
- Borkowska M., *Klasztory dominikańskie w Górze Kalwarii*, Góra Kalwaria 1997.
- Borkowska M., *Leksykon zakonnic polskich epoki przedrozbiorowej*, t. 1: *Polska Zachodnia i Północna*, Warszawa 2004; t. 2: *Polska Centralna i Południowa*, Warszawa 2005; t. 3: *Wielkie Księstwo Litewskie i ziemie ruskie Korony Polskiej*, Warszawa 2008.
- Borkowska M., *Słownik mniszek benedyktyńskich w Polsce*, Tyniec 1989.
- Borkowska M., *Słownik polskich księń benedyktyńskich (Siostry zakonne w Polsce. Słownik biograficzny, t. 2)*, Niepokalanów 1996.
- Borkowska M., *Zakony żeńskie w Polsce w epoce nowożytnej*, Lublin 2010.
- Borkowska M., *Życie codzienne polskich klasztorów żeńskich w XVII-XVIII wieku*, Warszawa 1996.
- Chwalewik E., *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, gabinety, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*, t. 2, Warszawa–Kraków 1927 [reprint: Kraków 1991].
- Dola K., *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych metropolii i diecezji polskich obrządku rzymskokatolickiego do czasów współczesnych*, [w:] *Historia Kościoła w Polsce*, pod red. B. Kumora i Z. Obertyńskiego, t. 2 cz. 2, Poznań–Warszawa 1979, s. 255-303.
- Dukała J., *Formacja alumnów diecezjalnych przez Księży Misjonarzy w latach 1675-1864*, „Nasza Przeszłość” 86 (1996), s. 11-70.
- Dukała J., *«Ratio studiorum» w seminariach diecezjalnych pod zarządkiem Księży Misjonarzy (1675-1864)*, „Nasza Przeszłość” 61 (1984), s. 149-231.
- Dukała J., *Seminaria diecezjalne pod zarządkiem Zgromadzenia Księży Misjonarzy*, [w:] *Ad cleri disciplinam. Rozprawy jubileuszowe z okazji 100-lecia ITKM w Krakowie*, pod red. J. Łucyszyna i S. Rosponda, Kraków 2011, s. 13-72.
- «*Examina novitiorum*» (*Egzaminy nowicjusów*) jezuitów z Braniewa z lat 1569-1574, wyd. J. Łukaszewska-Haberkowa, Kraków 2012.
- Gach P.P., *Seminaria duchowne misjonarzy na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej na przełomie XVIII i XIX wieku*, [w:] *Archiva temporum testes. Źródła historyczne jako podstawa pracy badawczej*, pod red. G. Bujaka, T. Nowickiego i P. Siwickiego, Lublin 2008, s. 156-187.
- Gonet K., *Biblioteka Księży Misjonarzy u Św. Krzyża w Warszawie. Zarys problematyki*, „Nasza Przeszłość” 86 (1996), s. 71-111.
- Grzybowski M.M., *Duchowieństwo diecezji płockiej*, t. 1-5, Płock 2007-2016.
- Ihnatowicz I., Biernat A., *Vademecum do badań nad historią XIX i XX wieku*, Warszawa 2003.
- Jakubowski W., Solarczyk M., *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach polskich od X do XXI wieku. Informatorium historyczne*, Warszawa–Olsztyn 2011.

- Kasabuła T., *Ignacy Massalski – biskup wileński*, Lublin 1998.
- Kopiczko A., *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 1-2, Olsztyn 2000.
- Kopiczko A., *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1821-1945*, t. 1-2, Olsztyn 2003-2004.
- Kopiczko A., *Katalog duchowieństwa katolickiego diecezji warmińskiej (do 1945 roku)*, Olsztyn 2003.
- Kopiczko A., *Katalog duchowieństwa katolickiego diecezji warmińskiej (1945-1992)*, Olsztyn 2006.
- Kopiczko A., *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1945-1992*, t. 1-2, Olsztyn 2007-2009.
- Kraków stołeczny*, pod red. J.M. Małeckiego, Kraków 2010.
- Królik L., *Kapituła kolegiacka w Warszawie do końca XVIII wieku*, Warszawa 1990.
- Księga pamiątkowa. Kościół Świętego Krzyża w Warszawie w trzechsetną rocznicę konsekracji 1696-1996*, pod red. T. Chachulskiego, Warszawa 1996.
- Księga pamiątkowa trzechsetlecia Zgromadzenia Księży Misjonarzy (1625 – 17/IV – 1925)*, oprac. zbior., Kraków 1925.
- Kumor B., *Granice metropolii i diecezji polskich (966-1939)*, Lublin 1969-1971 [osobne odbicie z „Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych” 18 (1969)-23 (1971)], s. [78]-[79], [83], [204]-[207].
- Litak S., *Atlas Kościoła łacińskiego w Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVIII wieku*, Lublin 2006.
- Łukaszewicz J., *Krótki opis historyczny kościołów parochialnych, kościółków, kaplic, klasztorów, szkółek parochialnych, szpitali i innych zakładów dobroczynnych w dawnej diecezji poznańskiej*, t. 3, Poznań 1863.
- Łukaszewska-Haberkowa J., *Pierwsze pokolenie polskich jezuitów w świetle biografii i egzaminów*, Kraków 2013.
- Michalewicz J., *Katalog Archiwum Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo*, t. 1, Kraków 2014.
- Misjonarze św. Wincentego a Paulo w Polsce (1651-2001)*, t. 1 – *Dzieje*, pod red. S. Rosponda, Kraków 2001
- Misjonarze św. Wincentego a Paulo w Polsce (1651-2001)*, t. 2 – *Biografie*, cz. 1, pod red. J. Dukąły, Kraków 2001.
- Nitecki P., *Biskupi Kościoła w Polsce w latach 965-1999. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000.
- Nowacki J., *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2: *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, Poznań 1964.
- Nowacki J., Piechnik L., Hozakowski W., *Dzieje Seminarium Duchownego w Poznaniu w latach 1564-1939*, Poznań 2006.
- Nowak A., *Słownik biograficzny kapłanów diecezji tarnowskiej 1786-1985*, t. 1-4, Tarnów 1999-2004.

- Petrzyk L., *Kościół Ś[więte]go Krzyża w Warszawie*, Warszawa 1920.
- Piechnik L., *Seminaria diecezjalne w Polsce prowadzone przez jezuitów od XVI do XVIII wieku*, Kraków 2001.
- Poniatowski S., *Seminarium Duchowne w Łowiczu 1700-1820*, [w:] *Wyższe Seminarium Duchowne w Łowiczu*, pod red. J. Zawitkowskiego, Łowicz 1997, s. 17-25.
- Prokop K.R., «*Diario Ordinario*» oraz «*Notizie*» rzymskich drukarzy Cracas (Chracas) jako źródło informacji do dziejów hierarchii Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Obojga Narodów u schyłku epoki staropolskiej, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 90 (2008), s. 111-146.
- Prokop K.R., *O stołeczności Krakowa i Warszawy w czasach nowożytnych*, „Rocznik Krakowski” 78 (2012), s. 21-40.
- Prokop K.R., *Pieczenie katolickich biskupów z ziem polskich w zespole Iuramenta fidelitatis et Professiones fidei Archiwum Watykańskiego (XVI-XIX w.)*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego” n.s. 13 /24/ (2014), s. 171-193.
- Prokop K.R., *Polonica w katalogu obsady biskupstw tytularnych XVII-XIX w. z Archivio Segreto Vaticano (ASV)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 93 (2010), s. 175-209.
- Prokop K.R., *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w. w zbiorze „Iuramenta fidelitatis et Professiones fidei” z Archivio Segreto Vaticano (ASV)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 93 (2010), s. 211-258.
- Prokop K.R., *Polonica w rzymskim „Protocollo consecrationum episcoporum et alia 1565-1662” z Archiwum Watykańskiego. Sakry biskupów polskich w Wiecznym Mieście w 2. poł. XVI oraz 1. i 2. tercji XVII w.*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 49 (2005), s. 199-208.
- Prokop K.R., *Polscy biskupi ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego á Paulo*, [w:] *Facere veritatem in caritate. Księga jubileuszowa ku czci Księdza Biskupa Pawła Sochy CM w 70. rocznicę urodzin*, pod red. A. Brenka, Poznań 2005 [druk: 2004], s. 223-247.
- Prokop K.R., *Stolice tytularne biskupów Kościoła katolickiego wpisanych w dzieje ziem polskich (XIII w.–2014 r.)*, Kraków 2014.
- Prokop K.R., *Trzy tomy „Leksykonu zakonnic polskich epoki przedrozbiorowej” s. Małgorzaty Borkowskiej OSB (uwagi i uzupełnienia)*, „Studia Źródłoznawcze” 48 (2010), s. 97-107.
- Prokop K.R., *Varia genealogiczne XVII–XVIII wieku ze staropolskich metryk kościelnych z Warszawy i Wołczyzna*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 54 (2004), s. 153-175.
- Prokop K.R., *Wiadomości o polsko-litewsko-ruskiej hierarchii kościelnej z diariuszy Karola Stanisława i Michała Kazimierza Radziwiłłów oraz Józefa Juliana Sapiehy i Antoniego Sebastiana Dembowskiego*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 64 (2014), s. 7-46.
- Prokop K.R., *Wypisy z XVIII- i XIX-wiecznej prasy periodycznej na temat sakr biskupów Kościoła katolickiego z historycznych ziem polskich*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 62 (2012), s. 21-67.

- Prokop K.R., *Wypisy źródłowe do biografii biskupów i opatów z czasów Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz niewoli narodowej doby zaborów (XVI-XIX w.)*, cykl publikowany w latach 2004-2014 na łamach półrocznika „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (Lublin).
- Prokop K.R., *Wyroki śmierci na Bożych pomazańców w czasie insurekcji kościuszkowskiej 1794 roku*, [w:] *Ars boni et aequi. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Remigiuszowi Sobańskiemu z okazji osiemdziesiątych urodzin*, pod red. J. Wroczeńskiego i H. Pietrzak, Warszawa 2010, s. 779–848.
- Rospond S., *Rola kościoła Św[iętego] Krzyża w Warszawie w dziejach polskiej prowincji Zgromadzenia Księży Misjonarzy w XVII- i XVIII-wiecznej Polsce*, [w:] *Księga Księga pamiątkowa. Kościół Świętego Krzyża w Warszawie w trzechsetną rocznicę konsekracji 1696-1996*, pod red. T. Chachulskiego, Warszawa 1996, s. 27-40.
- Skielczyński Z., *Kształcenie duchowieństwa w Łowiczu od XV-XVIII wieku*, [w:] *Wyższe Seminarium Duchowne w Łowiczu*, pod red. J. Zawitkowskiego, Łowicz 1997, s. 9-16.
- Staniewicz P., *Warszawska diecezja (od 1818 archidiecezja)*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 20, Lublin 2014, kol. 240-248.
- Szczepaniak J., *Duchowieństwo diecezji krakowskiej w XVIII wieku. Studium prozopograficzne*, Kraków 2010.
- Szczepaniak J., *Spis prepozytów i plebanów diecezji krakowskiej (XVIII w.)*, Kraków 2008.
- Szkice do dziejów archidiecezji warszawskiej*, pod red. W. Maleja, Rzym 1966.
- Szostkiewicz Z., *Katalog biskupów obrządku łacińskiego przedrozbiorowej Polski*, [w:] *Sacrum Poloniae Millennium. Rozprawy – Szkice – Materiały historyczne*, t. 1, Rzym 1954, s. 391-608.
- The Heads of Religious Houses England and Wales*, t. 1 – 940-1216, wyd. D. Knowles, C.N.L. Brooke & V.C.M. London, Cambridge 2001²; t. 2 – 1216-1377, wyd. D.M. Smith & V.C.M. London, Cambridge 2001.
- Unicus universae Societatis Iesu vocationum liber autobiographicus Poloniae provinciae proprius (1574-1580)*, ed. J. Warszawski, Romae 1966.
- Vademecum historyka mediewisty*, pod red. J. Nikodema i D.A. Sikorskiego, Warszawa 2015.
- Volumina legum*, t. 5 – *Ab anno 1669 ad annum 1697*, Sankt Petersburg 1860 [reprint: Warszawa 1980].
- Wyczawski H.E., *Przygotowanie do studiów w archiwach kościelnych*, uzup. T. Moskal i A.K. Sitnik, Kalwaria Zebrzydowska 2013.
- Wysocki J., *Powstanie diecezji warszawskiej*, Leszno (koło Błonia) 1998.
- Zawadzki W., *Duchowieństwo katolickie oficjalatu pomezkańskiego w latach 1525-1821*, t. 1-2, Elbląg 2009.
- Zawadzki W., *Katolickie duchowieństwo z terenu obecnej diecezji elbląskiej w latach 1821-1945*, Olsztyn 2000.

SUMMARY

Until 1798 Warsaw remained in the diocese of Poznań despite taking over from Cracow numerous functions of a capital city in the 17th and 18th centuries (nominally it never became the capital of the Polish-Lithuanian Commonwealth). During this time two seminaries ran by the Missionaries of St. Vincent de Paul functioned in Warsaw: *Seminarium Internum* and *Seminarium Externum*. They were founded in 1675-1676 and educated – especially the latter one – a large group of clergy who later held prominent positions in the structures of the Catholic Church on Polish-Lithuanian-Ruthenian soil. Among the seminary's graduates were 66 future bishops (only eight of them underwent formation in *Seminarium Internum*), who were to minister as ordinaries or suffragans in a majority of dioceses then existing within the borders of the Kingdom of Poland and the Grand Duchy of Lithuania (and also on the territory of historical Greater Poland).

Both of the above mentioned theological institutes located in Warsaw continued to function for some decades after the collapse of the pre-partition Polish-Lithuanian state (by then already within the Warsaw diocese and from 1818 in the Warsaw archdiocese). Their existence came to an end in 1864 as a result of repressions by Russian administration after the collapse of the January Uprising. In this second period of the seminaries' operation the number of alumni who later filled episcopal offices was markedly lower, the last one being the future Gniezno-Poznań metropolitan and cardinal, Mieczysław Ledóchowski, whose name stands out illustriously in the history of the Church in Greater Poland.

Keywords

seminaries in pre-partition Poznań diocese in the 17th and 18th centuries (alumni);
intellectual formation of the Polish-Lithuanian episcopate in the 17th-19th centuries;
Missionaries of St. Vincent de Paul (educational activity)